

www.polishwithradek.com

101 TIPS FOR

EFFECTIVE LANGUAGE LEARNING

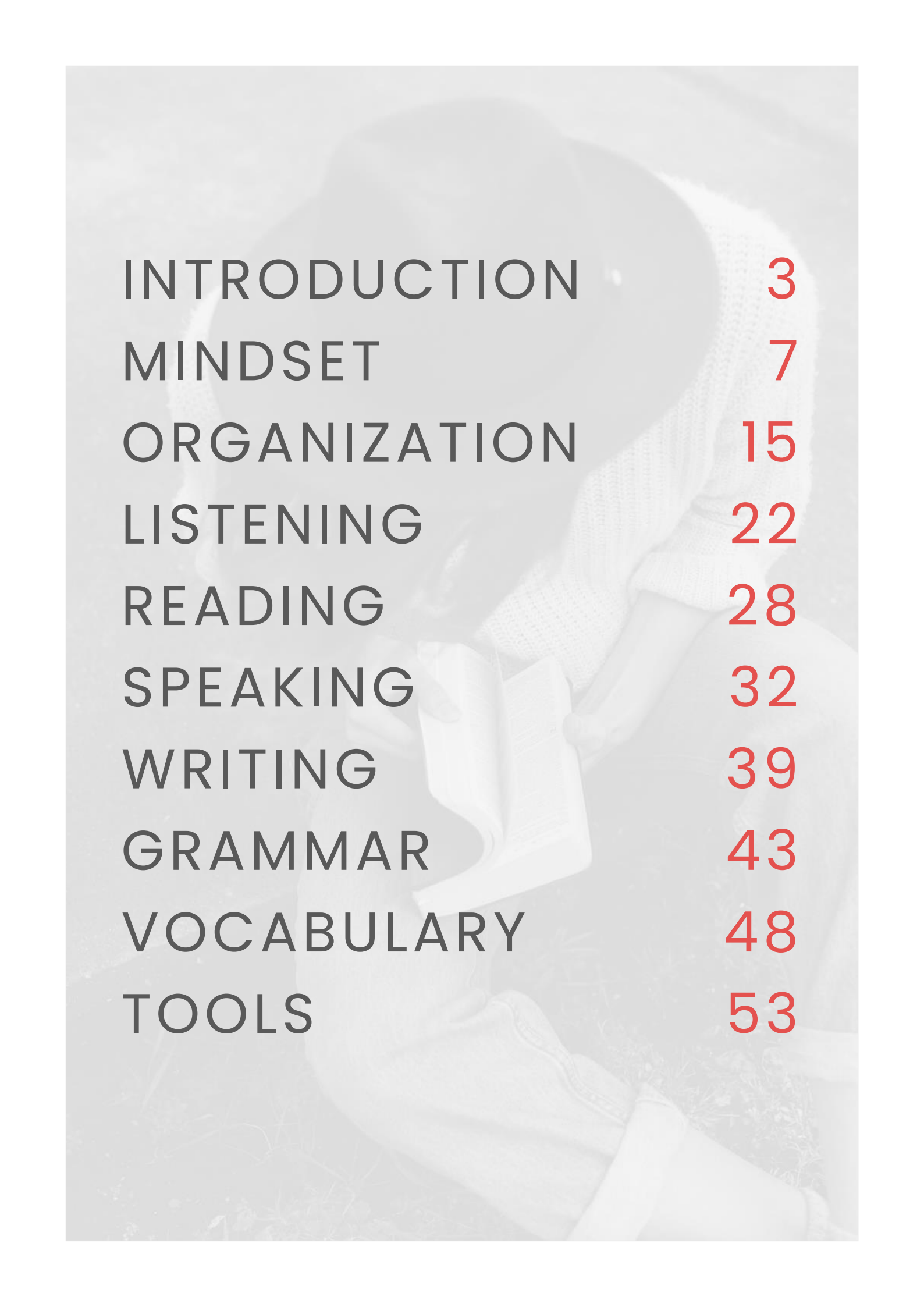
FREE STUDY GUIDE

POLISH

with Radek

Copyright © 2024 by Radosław Grodzki. All rights reserved.

A grayscale background image of a person sitting outdoors, wearing a light-colored knit sweater and jeans, reading an open book. The person's face is partially visible, looking down at the book. The background shows some foliage.

INTRODUCTION	3
MINDSET	7
ORGANIZATION	15
LISTENING	22
READING	28
SPEAKING	32
WRITING	39
GRAMMAR	43
VOCABULARY	48
TOOLS	53

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a dark hat and a white knit sweater. They are holding and reading an open book. The background is a textured, light-colored surface, possibly sand or dry grass. The word "INTRODUCTION" is overlaid in red capital letters across the center of the image.

INTRODUCTION

“

I want to demystify language learning, and to remove the heroic status associated with learning another language. I have not found the magic password that springs open the lock on the gate of knowledge. One of the reasons is that there is no such password. If I still wish to relate my experience, I only do so because during this half-century, study has never been a burden for me but always an inexhaustible source of joy.

— Kató Lomb

(in “Polyglot: How I Learn Languages”)

”

Hi, my name is Radek, and I am the founder of "Polish with Radek".

As you might already know, I created the channel "Polish with Radek" to help foreigners learn Polish. If you are new to this channel, you might have never heard of the natural approach that I recommend. This approach to language learning is very different to the grammar-translation method that most schools around the world use – as the name suggests, the core of the grammar-translation method is grammar analysis and the memorization of translated vocabulary.

The natural approach, on the other hand, is primarily based on the Input Hypothesis proposed by Steven Krashen in 1980s. I have learned eight foreign languages, most of them using the principles of Krashen's theory. I condensed my experience in this short e-book to get you familiar with the tips & tricks of learning a foreign language (so that you can use it for Polish and other languages of your choice).

Cześć, nazywam się Radek i jestem założycielem „Polish with Radek”.

Jak zapewne już wiesz, stworzyłem kanał „Polish with Radek”, aby pomóc obcokrajowcom nauczyć się języka polskiego. Jeśli dopiero zaczynasz przygodę z tym kanałem, być może nigdy nie słyszałeś o naturalnym podejściu, które polecam. To podejście do nauki języka bardzo różni się od metody gramatyczno-tłumaczeniowej, z której korzysta większość szkół na całym świecie – jak sama nazwa wskazuje, istotą metody gramatyczno-tłumaczeniowej jest analiza gramatyczna i zapamiętywanie przetłumaczonego słownictwa.

Z kolei podejście naturalne opiera się przede wszystkim na Hipotezie Wkładu zaproponowanej przez Stevena Krashena w latach 80. Sam nauczyłem się ośmiu języków obcych, większości z nich w oparciu o zasady teorii Krashena. Zawarłem swoje doświadczenie w tym krótkim e-booku, aby zapoznać Cię ze wskazówkami i trikami dotyczącymi nauki języka obcego (tak abyś mógł go wykorzystać do nauki języka polskiego i innych wybranych przez siebie języków).

These guidelines are not meant to be a finite set of universal rules but a handful of pointers that I would wish to had known when starting my own learning. They have worked for me, and I hope that you will find them useful as well. I encourage you to test them for yourself and figure out your own way of learning languages.

Many polyglots and language learners are using these techniques. However, opting for the natural approach may still require a bit of courage and open-mindedness. As John Maynard Keynes famously observed: "Worldly wisdom teaches that it is better for reputation to fail conventionally than to succeed unconventionally." I hope that the 101 tips that follow will help you to succeed unconventionally when it comes to learning Polish.

Have fun learning!

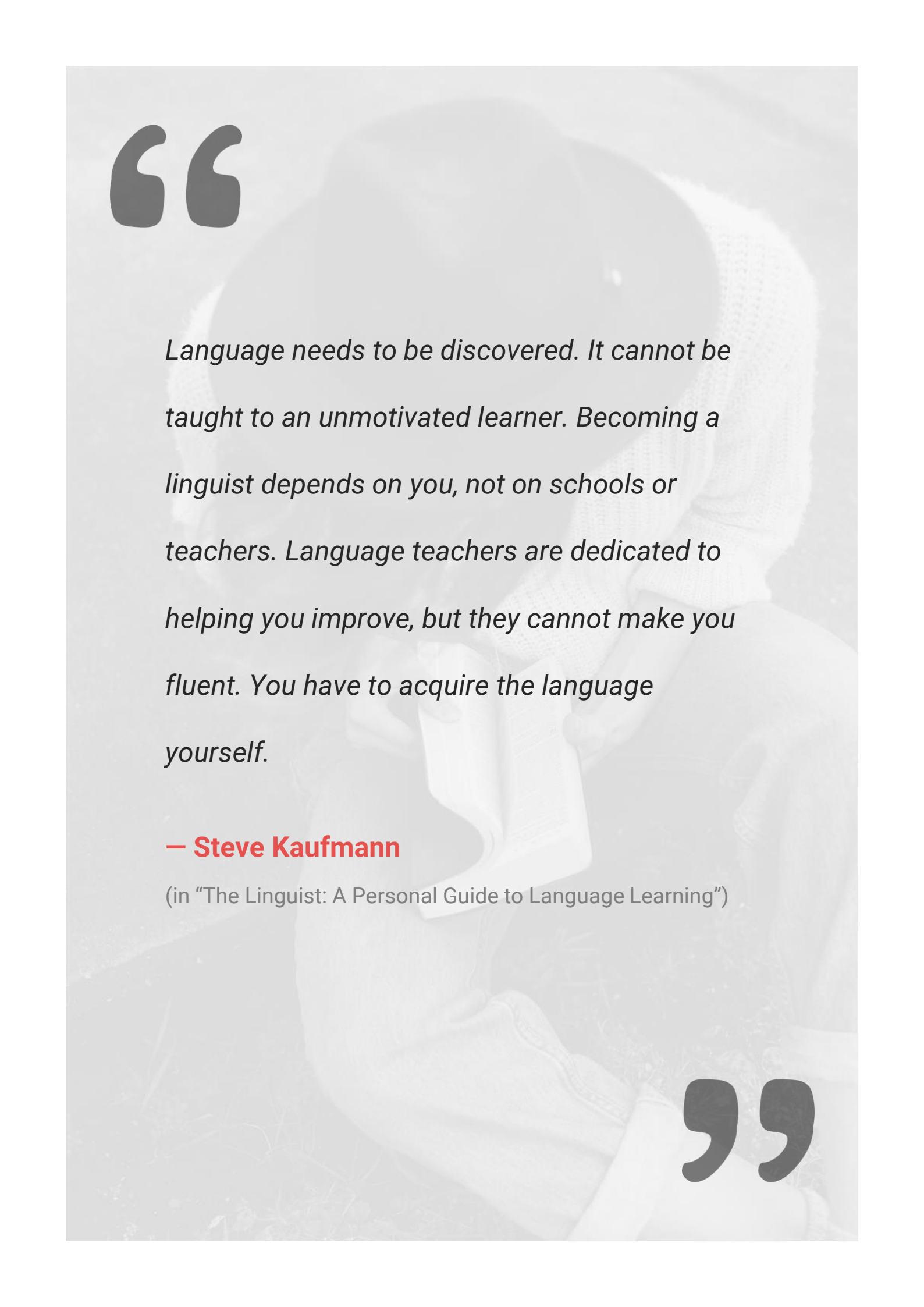
Te wytyczne nie mają być skończonym zbiorem uniwersalnych reguł, tylko garścią wskazówek, które sam chciałbym znać, rozpoczynając naukę. Sprawdziły się u mnie i mam nadzieję, że Tobie również okażą się przydatne. Zachęcam Cię do wypróbowania ich na własnej skórze i znalezienia własnego stylu nauki języków.

Wielu poliglotów i osób uczących się języków korzysta z tych technik. Jednak wybór naturalnego podejścia może nadal wymagać odrobiny odwagi i otwartości umysłu. Jak słynnie zauważył John Maynard Keynes: „Mądrość życiowa uczy, że dla zachowania reputacji lepiej jest ponieść porażkę konwencjonalnie, niż odnieść sukces niekonwencjonalnie”. Mam nadzieję, że poniższe 101 wskazówek pomoże Ci odnieść niekonwencjonalny sukces, jeśli chodzi o naukę języka polskiego.

Baw się dobrze podczas nauki!

A grayscale photograph of a person sitting outdoors, wearing a dark hat and a light-colored knit sweater, reading a book. The person is positioned in the center of the frame, with their legs crossed. The background is a soft-focus outdoor setting with grass and foliage. The word "MINDSET" is overlaid in red, bold, sans-serif capital letters across the middle of the image.

MINDSET

A grayscale background image of a person sitting and reading a book. The person is wearing a light-colored, textured sweater. The book is open, and the person's hands are visible holding it. The overall tone is calm and focused.

“

Language needs to be discovered. It cannot be taught to an unmotivated learner. Becoming a linguist depends on you, not on schools or teachers. Language teachers are dedicated to helping you improve, but they cannot make you fluent. You have to acquire the language yourself.

— Steve Kaufmann

(in “The Linguist: A Personal Guide to Language Learning”)

”

-
1. Never think that you are too old to learn a language. It might be true that your brain gets less flexible with age, but you should also realize that you have the knowledge and experience that kids don't have. Children are not better learners than adults, they are different learners ("better" with respect to ultimate attainment over the long run but "worse" in attaining proficiency over the short run). 2. There is no such thing as linguistic talent. Polyglots are people like us who are genuinely interested in learning languages, trust their skills and regularly spend their time studying. 3. You don't need to have a great memory to learn languages. It is because second language acquisition is based on exposure and comprehension, not memorization. 4. You don't need to go to another country to learn its language. You can just surround yourself with contents in that language and create your own linguistic microclimate, wherever you live.	1. Nigdy nie myśl, że jesteś za stary, aby nauczyć się języka. To prawda, że twój mózg z wiekiem staje się mniej elastyczny, ale powinieneś zdać sobie sprawę, że masz wiedzę i doświadczenie, których nie mają dzieci. Dzieci nie uczą się lepiej niż dorośli, uczą się inaczej („lepiej” pod względem ostatecznych rezultatów w dłuższej perspektywie, ale „gorzej” pod względem osiągnięcia biegłości w krótkiej perspektywie). 2. Nie ma czegoś takiego jak talent językowy. Poligloci to ludzie tacy jak my, którzy są prawdziwie zainteresowani nauką języków, ufają swoim umiejętnościom i regularnie poświęcają czas na naukę. 3. Nie musisz mieć świetnej pamięci, aby uczyć się języków. Dzieje się tak, ponieważ przyswajanie drugiego języka opiera się na ekspozycji i zrozumieniu, a nie na zapamiętywaniu. 4. Nie musisz jechać do innego kraju, aby nauczyć się jego języka. Możesz po prostu otoczyć się treściami w tym języku i stworzyć własny mikroklimat językowy, gdziekolwiek mieszkasz.

-
5. **Learning languages doesn't have to be expensive. There is a lot of free material online. Forget about buying tons of flashcards, premium apps or attending to classes in person. A simple coursebook for beginners and a subscription to your favorite podcast are just enough.**
 6. **To learn a language, you definitely need commitment and consistency. But it shouldn't require any exceptional effort. Rather get yourself comfortable and enjoy the process.**
 7. **Learning languages is a marathon, not a sprint. Be ready for the long run. Weeks can get you started but you need several months to start seeing the progress.**
 8. **Learning languages is also a gradual process but not necessarily a linear one, thus don't get discouraged when you reach a *plateau*.**
 9. **Time is the most common excuse for not learning a language. Whenever you tell yourself that you have no time to do what is important to you, know that you got trapped.**
 5. Nauka języków obcych nie musi być droga. W sieci jest mnóstwo darmowych materiałów. Zapomnij o kupowaniu ton fiszek, aplikacji premium lub uczęszczaniu na zajęcia osobiście. Wystarczy prosty podręcznik dla początkujących i subskrypcja ulubionego podcastu.
 6. Aby nauczyć się języka, zdecydowanie potrzebujesz zaangażowania i konsekwencji. Nie powinno to jednak wymagać nadludzkiego wysiłku. Zamiast tego poczuć się komfortowo i cieszyć się procesem.
 7. Nauka języków to maraton, a nie sprint. Bądź gotowy na długi bieg. Tygodnie mogą pomóc Ci zacząć, ale potrzebujesz kilku miesięcy, aby zacząć widzieć postępy.
 8. Nauka języków to również stopniowy proces, ale niekoniecznie liniowy, więc nie zniechęcaj się, gdy osiągniesz *plateau*.
 9. Czas jest najczęstszą wymówką, aby nie uczyć się języka. Zawsze, gdy mówisz sobie, że nie masz czasu na to, co jest dla Ciebie ważne, wiesz, że wpadłeś w pułapkę.

10. Polish (or any other language) is not too hard for you to learn it. Every language is created by people and for people. There would be no purpose in making it more difficult than it should be. Languages are just different. What is easy in one language can be hard in another, and *vice versa*.

11. Native speakers don't speak too fast. Think about it: if you know a language well, you can easily play the content in it at 1.75x or 2.00x speed. There is a large margin between this accelerated speech and a normal one. Speed is not the challenge, comprehension is. And gaining comprehension takes time.

12. Find an intrinsic, integrative motivation. Strive for interpersonal connections and the thrill of adventure that speaking a foreign language brings.

10. Język polski (lub jakikolwiek inny język) nie jest zbyt trudny do nauczenia. Każdy język został stworzony przez ludzi i dla ludzi. Nie byłoby sensu utrudniać go bardziej niż to potrzebne. Języki są po prostu różne. To, co jest łatwe w jednym języku, może być trudne w innym i odwrotnie.

11. Rodzimi użytkownicy języka nie mówią zbyt szybko. Pomyśl o tym: jeśli dobrze znasz język, możesz łatwo odtwarzać jego treść z prędkością 1,75x lub 2,00x. Istnieje duży margines między tą przyspieszoną mową a normalną. Prędkość nie jest wyzwaniem, wyzwaniem jest zrozumienie. A ono wymaga czasu.

12. Znajdź wewnętrzną, integratywną motywację. Dąż do nawiązywania kontaktów międzyludzkich i dreszczyku przygody, jaki niesie ze sobą mówienie w obcym języku.

13. Treat language as a personal asset, not an abstract idealization. As Michael Lewis puts it, learning a new language can be a way to enrich our lives and a powerful creator of identity. It allows us to satisfy our human needs (transactional, emotional, creative and other). Use it as a means to an end, not as an end in itself.

14. Use a foreign language as a medium to improve other areas of your life. Learn about personal development, entrepreneurship, relations, and any other topic that will help you become a better human being.

15. Treat errors as part of the learning process. You have the right to commit as many of them as you wish. Your Polish language – your rules! Kató Lomb brilliantly notes that many valuable things were born out of mistakes, including French, Italian and Spanish (all three developed from the vulgar Latin).

13. Traktuj język jako osobisty atut, a nie abstrakcyjną idealizację. Jak mówi Michael Lewis, nauka nowego języka może być sposobem na wzbogacenie naszego życia i ważnym elementem tożsamości. Pozwala nam zaspokoić nasze ludzkie potrzeby (transakcyjne, emocjonalne, twórcze i inne). Używaj go jako środka do celu, a nie celu samego w sobie.

14. Używaj języka obcego jako medium do poprawy innych obszarów swojego życia. Zgłębiaj rozwój osobisty, przedsiębiorczość, relacje i każdy inny temat, który pomoże ci stać się lepszym człowiekiem.

15. Traktuj błędy jako część procesu uczenia się. Masz prawo popełnić ich tyle, ile chcesz. Twój język polski – twoje zasady! Kató Lomb błyskotliwie zauważa, że wiele wspaniałych rzeczy zrodziło się z błędów, w tym francuski, włoski i hiszpański (wszystkie trzy rozwinęły się z wulgarnej łaciny).

16. Be in charge. Luca Lampariello is right when he says that nobody can teach you a language, you can only learn it yourself. Discover it on your own and don't let any teacher or textbook decide what you should learn.

17. Treat your teachers as guides and mentors rather than lecturers.

18. Don't be afraid of forgetting a language. As Michel Thomas says, what you understand, you don't forget. A great benefit of contextual knowledge is that it is more easily stored and retrieved (in contrast to memorized vocabulary or mechanically learned verb conjugations that quickly fall out from our memory). Think of languages as of close friends: you may not see one for a long time but once you meet them again, the past feelings come back.

19. The equation of language learning is method × time × motivation, which means that if you lack motivation and don't set aside the time, even the best approach won't help.

16. **Przejmij stery.** Luca Lampariello ma rację, gdy mówi, że nikt nie może cię nauczyć języka, możesz się go nauczyć tylko sam. Odkryj go sam i nie pozwól, aby jakkolwiek nauczyciel lub podręcznik decydował, czego powinienes się nauczyć.

17. **Traktuj swoich nauczycieli jako przewodników i mentorów, a nie wykładowców.**

18. **Nie bój się, że zapomnisz języka.** Jak mówi Michel Thomas, tego, co rozumiesz, nie zapominasz. Wielką zaletą wiedzy kontekstowej jest to, że jest ona łatwiejsza do przechowywania i odzyskiwania (w przeciwieństwie do zapamiętanego słownictwa lub mechanicznie nauczonej koniugacji czasowników, które szybko wypadają z naszej pamięci). Myśl o językach jak o bliskich przyjaciółach: możesz ich nie widzieć przez długi czas, ale gdy tylko ich spotkasz, dawne uczucia wracają.

19. **Równanie nauki języka to metoda × czas × motywacja, co oznacza, że jeśli brakuje Ci motywacji i nie zarezerwujesz sobie czasu, to nawet najlepsze podejście nie pomoże.**

20. Go beyond the spoken word. Get familiar with the traditions of the country which language you are learning. Develop your intercultural competency to feel confident in practically every situation.

21. Stay relaxed and open to learning. Negative emotions , such as anxiety and self-doubt set up a barrier (an "affective filter") between you and the language you want to learn which prevents efficient processing of the content.

22. Accept the initial feeling of inadequacy. Learning a new language can be stressful. Don't let anyone add to that feeling (e.g. by error correction or interrupting the natural order of acquisition).

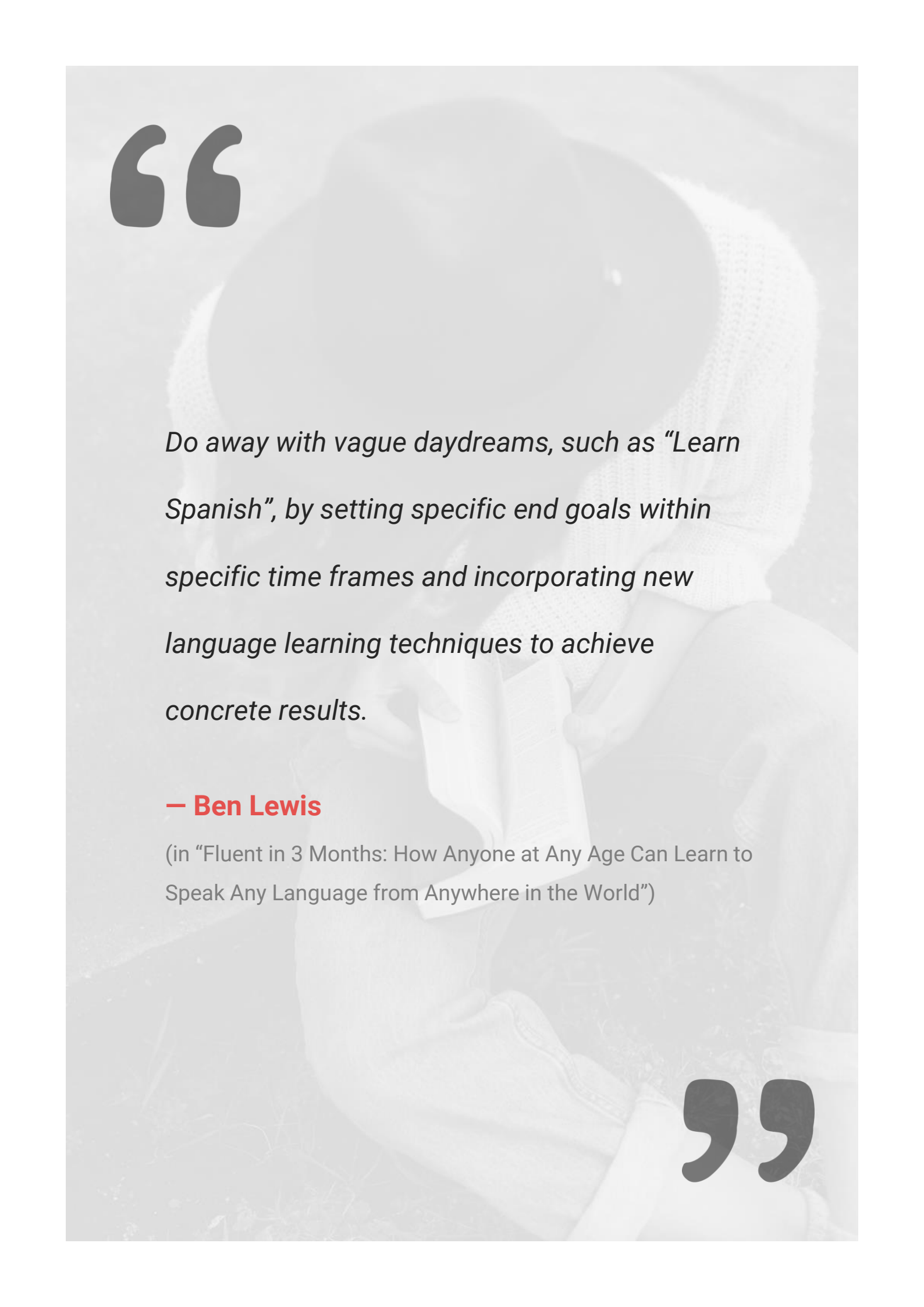
20. Sięgaj dalej niż słowo mówione. Zapoznaj się z tradycjami kraju, którego języka się uczysz. Rozwijaj swoje kompetencje międzykulturowe, aby czuć się pewnie w praktycznie każdej sytuacji.

21. Pozostań zrelaksowany i otwarty na naukę. Negatywne emocje, takie jak lęk i niepewność siebie, tworzą barierę („filtr afektywny”) między Tobą a językiem, którego chcesz się nauczyć, co uniemożliwia efektywne przetwarzanie treści.

22. Zaakceptuj początkowe uczucie nieadekwatności. Nauka nowego języka może być stresująca. Nie pozwól nikomu pogłębiać tego uczucia (np. poprzez korygowanie błędów lub przerywanie naturalnego porządku nauki).

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a dark hat and a white knit sweater. They are holding and reading a book. The image is semi-transparent, serving as a background for the text.

ORGANIZATION

“

Do away with vague daydreams, such as “Learn Spanish”, by setting specific end goals within specific time frames and incorporating new language learning techniques to achieve concrete results.

— Ben Lewis

(in “Fluent in 3 Months: How Anyone at Any Age Can Learn to Speak Any Language from Anywhere in the World”)

”

23. Set yourself realistic targets. You don't need to reach C2 level all at once.

24. Estimate the time it takes to reach your goal. According to the Foreign Service Institute, you will need approximately 575-2200 hours, depending on the language, to reach professional working proficiency which corresponds to B2-C1 level. A half or a third of that amount should be sufficient to hold a conversation. Once you get your estimate, divide it by the number of study hours per week to get the number of weeks required to reach your desired level (or vice versa).

25. Divide your goal into smaller pieces. As Paul Pimsleur put it: "Learning a foreign language is like filling a bucket from a slow-running tap. If the bucket has notches that show when it is one-quarter full, one-third full, and so on, then you can take pleasure in watching the water rise from notch to notch."

23. Stwórz sobie realistyczne cele. Nie musisz od razu osiągnąć poziomu C2.

24. Oszacuj czas potrzebny do osiągnięcia celu. Według Foreign Service Institute, będziesz potrzebować około 575-2200 godzin, w zależności od języka, aby osiągnąć biegłość zawodową, co odpowiada poziomowi B2-C1. Połowa lub jedna trzecia tej liczby powinna wystarczyć do konwersacji. Gdy już oszacujesz tę liczbę, podziel ją przez liczbę godzin nauki tygodniowo, aby uzyskać liczbę tygodni wymaganą do osiągnięcia pożądanego poziomu (lub odwrotnie).

25. Podziel swój cel na mniejsze części. Jak powiedział Paul Pimsleur: „Nauka języka obcego jest jak napełnianie wiadra z wolno ciekącego kranu. Jeśli wiadro ma skalę, która pokazuje, kiedy jest pełne w jednej czwartej, jednej trzeciej itd., możesz cieszyć się obserwowaniem, jak woda podnosi się od jednej kreski do drugiej”.

26. Understanding a short conversation (even one-minute long) in a situation which is familiar to you (e.g. speaking about your interests or ordering food) is a fully legitimate goal to start with.

27. Achieve the state of flow while learning a language! To do that: set a clear goal (e.g. working through a video), choose a difficulty level corresponding to your skills (e.g. input comprehensible in 70-80%), concentrate, stay relaxed and keep getting the feedback provided by the activity itself (i.e. as you decipher the meaning). To learn more, read the great book by M. Csikszentmihalyi titled "Flow".

28. Choose the right materials. If you are using the natural approach, these should be audio files with transcripts. For the very beginners, I recommend a standard book course (from my experience, the "With Ease" series by Assimil and the "Colloquial" series by Routledge are pretty good). And for intermediate learners (starting at the A2-B1 level), I recommend YouTube channels and podcasts.

26. Zrozumienie krótkiej rozmowy (nawet trwającej minutę) w sytuacji, która jest ci znana (np. rozmowa o twoich zainteresowaniach lub zamawianie jedzenia) jest w pełni uzasadnionym celem na początek.

27. Osiągnij stan flow w trakcie nauki języka! Aby to zrobić: ustal jasny cel (np. przepracowanie filmu), wybierz poziom trudności odpowiadający twoim umiejętnościom (np. zrozumienie treści w 70-80%), skoncentruj się, zrelaksuj i cały czas otrzymuj informację zwrotną dostarczane przez samą aktywność (tj. w miarę jak rozszyfrowujesz znaczenia). Aby dowiedzieć się więcej, przeczytaj świetną książkę M. Csikszentmihalyi'ego pt. „Flow”.

28. Wybierz odpowiednie materiały. Jeśli stosujesz podejście naturalne, powinny to być pliki audio z transkrypcjami. Dla początkujących polecam standardowy kurs książkowy (według mnie serie „With Ease” od Assimil i „Colloquial” od Routledge są całkiem niezłe). A dla osób średnio zaawansowanych (już od poziomu A2-B1) rekomenduję kanały YouTube i podcasty.

29. Diversify the materials you use.

While audio with transcriptions are essential, you can also make some flashcards, use graded readers, make a language exchange, learn a bit of grammar, watch TV or read a newspaper article in your target language.

30. Follow the principle of “mastery learning” (an approach advocated by Salman Khan, the founder of the Khan Academy). Avoid moving to more difficult materials until you fully grasp the easier ones. Structure your curriculum not in terms of time, but in terms of target levels of comprehension.

31. Plan your week in advance. Once you have chosen language activities that you want to perform, schedule them. Find a convenient time slot for each. You might need to modify these plans as you go but having a detailed strategy for the week increases the chances of reaching your goal.

29. Zróżnicuj materiały, których używasz.

Podczas gdy audio z transkrypcjami są niezbędne, możesz również zrobić fiszki, korzystać z tekstów adaptowanych, skorzystać z wymiany językowej, pouczyć się trochę gramatyki, oglądać telewizję lub przeczytać artykuł w gazecie w języku, którego się uczysz.

30. Postępuj zgodnie z ideą „nauki do perfekcji” (podejście propagowane przez Salmana Khana, założyciela Khan Academy). Nie przechodź do trudniejszych materiałów, dopóki nie opanujesz tych łatwiejszych. Ułóż swój program nauczania nie pod kątem czasu, a pod kątem docelowego poziomu zrozumienia.

31. Wcześniej zaplanuj swój tydzień. Po wybraniu aktywności językowych, które chcesz wykonać, wyznacz harmonogram. Znajdź dogodny czas dla każdej z nich. Być może będziesz musiał później zmodyfikować te plany, ale posiadanie szczegółowej strategii na dany tydzień zwiększa szanse realizacji celu.

32. Leverage your *temps mort*. Learn a language when performing routine activities such as cooking, cleaning, ironing, shopping or waiting in line.

33. Beware of the tasks that are heavy in cognitive load. Grammar tables, fill-in-the-gaps exercises and pronunciation drills quickly occupy your working memory which may impede learning.

34. Study every day. 20 minutes of regular self-study are much more effective than attending a 90-minute class twice a week. You can skip the study once or twice but make sure that you study at least 4-5 times each week. Keeping a daily routine flattens the forgetting curve and maximizes the spacing effect (both these hypotheses were developed by a German psychologist, H. Ebbinghaus).

35. As you learn, think in terms of the compound effect or the kaizen philosophy. Each quarter of an hour, each day and each week takes you closer to fluency.

32. Wykorzystaj swoje *temps mort*. Ucz się języka podczas wykonywania rutynowych czynności, takich jak gotowanie, sprzątanie, prasowanie, robienie zakupów lub czekanie w kolejce.

33. Uważaj na zadania, które są bardzo obciążające poznawczo. Tabele gramatyczne, ćwiczenia polegające na uzupełnianiu luk i ćwiczenia wymowy szybko zajmują pamięć roboczą, co może utrudniać naukę.

34. Ucz się każdego dnia. 20 minut regularnej samodzielnej nauki jest o wiele bardziej efektywne niż chodzenie na 90-minutowe zajęcia dwa razy w tygodniu. Możesz pominąć naukę raz czy dwa, ale upewnij się, że uczysz się co najmniej 4-5 razy w tygodniu. Utrzymywanie codziennej rutyny spłaszcza krzywą zapominania i maksymalizuje efekt odstępu (obie te hipotezy zostały opracowane przez niemieckiego psychologa, H. Ebbinghaua).

35. Kiedy się uczysz, myśl w kategoriach efektu złożonego lub filozofii kaizen. Każdy kwadrans, każdy dzień i każdy tydzień przybliża Cię do płynności.

36. Oftentimes starting is the hardest part. Complete the first 20 hours of study to maximize productivity and remove the initial barriers. Watch the great TEDx talk by Josh Kaufman to learn more about this philosophy.

37. Start a language log. Every week write down what you have learned (a few bullet points are perfectly enough). Track the time you spend on learning. For that purpose, I use a simple squared notebook (every 15 minutes I color one box to see how the colored part of the page expanding).

38. Review your progress periodically. This may include revising your strategy, including the materials you use and the skills you prioritize. You might do this as often as you wish, from my experience, 12 weeks (roughly a quarter) is a perfect time interval for such evaluation.

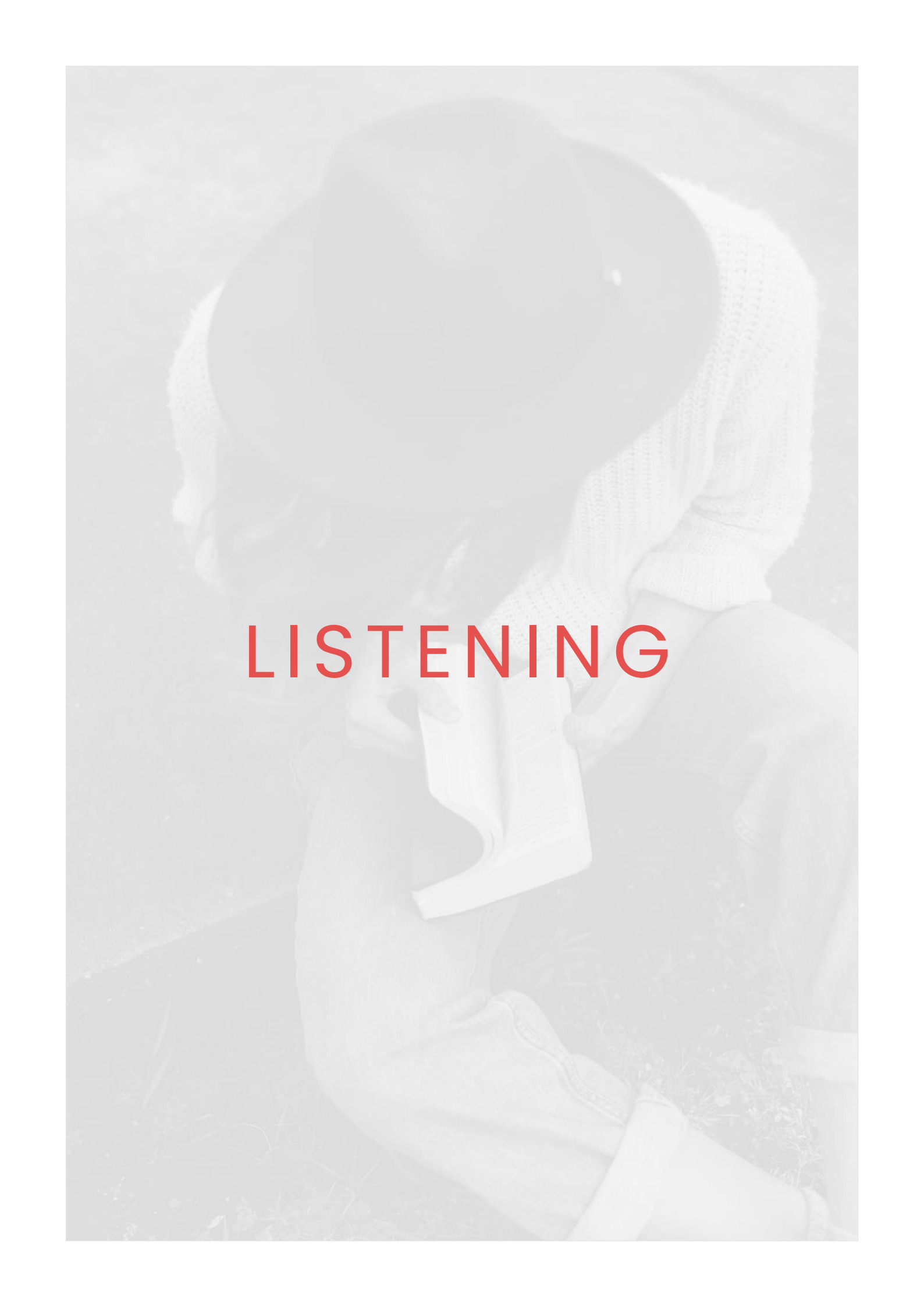
39. Learning a language is a marathon, not a sprint. Be prepared for the long run.

36. Często najtrudniej jest zacząć. Ukończ pierwsze 20 godzin nauki, aby zwiększyć swoją produktywność i usunąć początkowe bariery. Obejrzyj świetną prezentację TEDx Josha Kaufmana, aby dowiedzieć się więcej na temat tej filozofii.

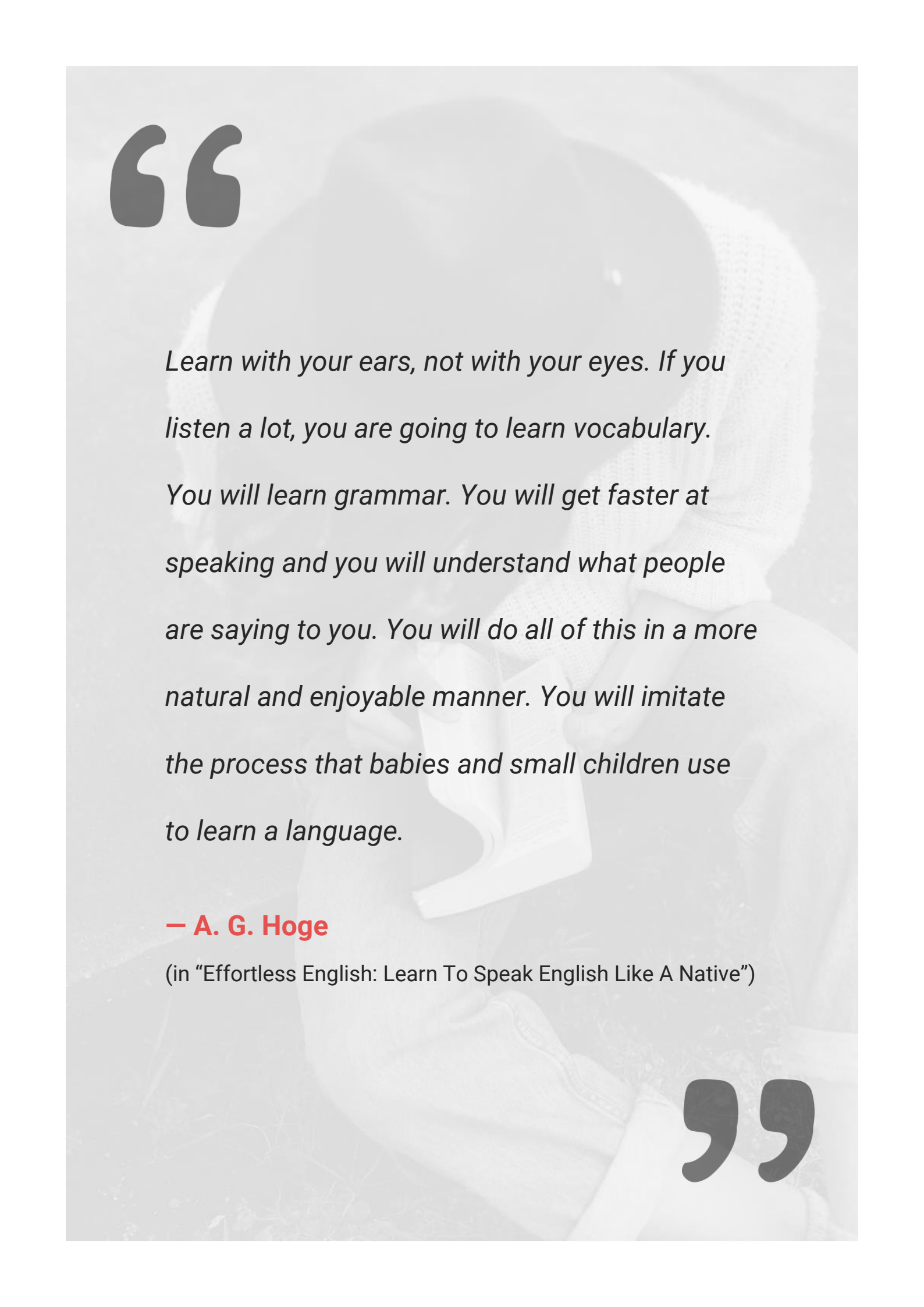
37. Załóż dziennik językowy. Co tydzień zapisuj to, czego się nauczyłeś (kilka punktów w zupełności wystarczy). Śledź czas, jaki poświęcasz na naukę. Ja w tym celu używam prostego zeszytu w kratkę (co 15 minut koloruję jedną kratkę i obserwuję jak zamalowana część strony rośnie).

38. Okresowo przeglądaj swoje postępy. Może to obejmować rewizję strategii, w tym materiałów, których używasz, i umiejętności, które traktujesz priorytetowo. Możesz to robić tak często, jak chcesz, z mojego doświadczenia wynika, że 12 tygodni (około kwartału) to idealny przedział czasowy na taką ocenę.

39. Nauka języka to maraton, a nie sprint. Bądź przygotowany na długi bieg.

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a dark hat and a white knit sweater. They are holding and reading a book. The word "LISTENING" is overlaid in red capital letters.

LISTENING

A grayscale background image of a person, likely a woman, sitting and reading a book. The person is wearing a light-colored, textured sweater. The image is slightly blurred, giving it a soft, artistic feel. Large, dark quotation marks are positioned at the top left and bottom right of the page, framing the central text.

“

Learn with your ears, not with your eyes. If you listen a lot, you are going to learn vocabulary. You will learn grammar. You will get faster at speaking and you will understand what people are saying to you. You will do all of this in a more natural and enjoyable manner. You will imitate the process that babies and small children use to learn a language.

— A. G. Hoge

(in “Effortless English: Learn To Speak English Like A Native”)

”

40. Get exposed to comprehensible input. Make sure that you understand roughly 70-80% of what you read or listen to.

41. Immersion without comprehension is fruitless. Avoid watching TV series or listening to songs that you barely understand.

42. Listen extensively. Listening is a core activity to which we humans are perfectly adapted as a result of hundreds of thousands of years of evolution (written text, in contrast, is only a few thousand-year-old).

43. Every language has its own music. Let it constantly accompany you (Helen Doron refers to this as "background hearing"). Try to obtain the mental representation of it (and later imitate it).

44. At the beginning you might listen to some standard coursebook dialogues (no matter how dull they are) just to get started but remember that something more fun should follow.

40. Eksponuj się na zrozumiałe treści. Upewnij się, że rozumiesz około 70-80% tego, co czytasz lub słuchasz.

41. Zanurzenie się bez zrozumienia nie ma sensu. Unikaj oglądania seriali telewizyjnych lub słuchania piosenek, których prawie nie rozumiesz.

42. Dużo słuchaj. Słuchanie jest podstawową czynnością, do której my, ludzie, jesteśmy doskonale przystosowani w wyniku setek tysięcy lat ewolucji (natomiast tekst pisany ma zaledwie kilka tysięcy lat).

43. Każdy język ma swoją własną muzykę. Pozwól jej stale ci towarzyszyć (Helen Doron nazywa to słuchaniem w tle"). Spróbuj uzyskać jej mentalną reprezentację (a później ją naśladować).

44. Na początku możesz słuchać standardowych dialogów z podręcznika (nie ważne, że są nudne), aby po prostu zacząć, ale pamiętaj, że potem powinna przyjść pora coś fajniejszego.

45.If you struggle to understand what you listen to, first “decode” the transcript (or “establish meaning”). Make your own annotations. Translate all unknown words, highlight them in different colors, depending on what part of speech are they, and try to dismantle complex grammatical structures.

46.Listen actively while at the same time reading a transcript to take advantage of both modes. According to Paolo Balboni, we remember only about 10% of what we see, around 20% of what we hear and 50% of what we both see and hear.

47.Watch videos. As you listen, pay attention to the speaker’s body language, mouth movements and facial expression (many times they contain clues about the meaning of what is being said or even pronunciation hints – search “the McGurk effect” for a fascinating demonstration).

45. Jeśli masz problem ze zrozumieniem tego, czego słuchasz, najpierw „odkoduj” transkrypcję (innymi słowy „ustal znaczenia”). Stwórz własne adnotacje. Przetłumacz wszystkie nieznanne słowa, zaznacz je różnymi kolorami, w zależności od tego, do jakiej części mowy należą, i spróbuj rozłożyć na czynniki pierwsze złożone struktury gramatyczne.

46. Słuchaj aktywnie, jednocześnie czytając transkrypcję, aby wykorzystać obie te modalności. Według Paolo Balboniego zapamiętujemy tylko około 10% tego, co widzimy, około 20% tego, co słyszymy i 50% tego, co zarówno widzimy, jak i słyszymy.

47. Oglądaj filmiki. Podczas ich słuchania zwracaj uwagę na mowę ciała, ruchy ust i mimikę twarzy mówiącego (wiele razy zawierają wskazówki dotyczące znaczenia tego, co zostało powiedziane, a nawet wskazówki dotyczące wymowy – wyszukaj „efekt McGurka”, aby uzyskać fascynującą demonstrację).

48. Unless you are an advanced learner, be careful with watching movies or TV series in your target language. They tend to be long and fast-paced which makes them hard to understand for beginners. However, you can increase your comprehension by rewatching a movie that you have already watched in your native language, by turning on subtitles or even by working with the transcript. Remember that you don't need to learn the entire film (sometimes it is better to work through a single scene to grasp it profoundly).

49. Listen to music in a foreign language. Play the same songs on repeat but first analyze their lyrics (you can also read more about your favorite artists and watch some interviews with them to have a deeper connection with their work).

48. Jeśli nie jesteś na poziomie zaawansowanym, bądź ostrożny, jeśli chodzi o oglądanie filmów lub seriali telewizyjnych w języku, którego się uczysz. Zazwyczaj są one długie i szybkie, co sprawia, że początkującym trudno jest je zrozumieć. Możesz jednak zwiększyć swoje zrozumienie, ponownie oglądając film, który już obejrzałeś w swoim ojczystym języku, włączając napisy lub nawet pracując z transkrypcją. Pamiętaj, że nie musisz przerabiać całego filmu (czasami lepiej jest wybrać pojedynczą scenę, aby dokładnie ją zrozumieć).

49. Słuchaj muzyki w obcym języku. Odtwarzaj te same piosenki w kółko, ale najpierw przeanalizuj ich teksty (możesz również przeczytać więcej o swoich ulubionych artystach i obejrzeć kilka wywiadów z nimi, aby nawiązać bliższy kontakt z ich twórczością).

50. Listen many times to the same thing.

This saves you time to understand what you are listening to. Additionally, hearing words in their original context multiple times makes them easier to remember. It is estimated that to remember a given word, one must be exposed to it 6-10 times. For example, if you listen three times to a podcast in which a given word appears three times, you can be reasonably sure that you will acquire this word, almost effortlessly.

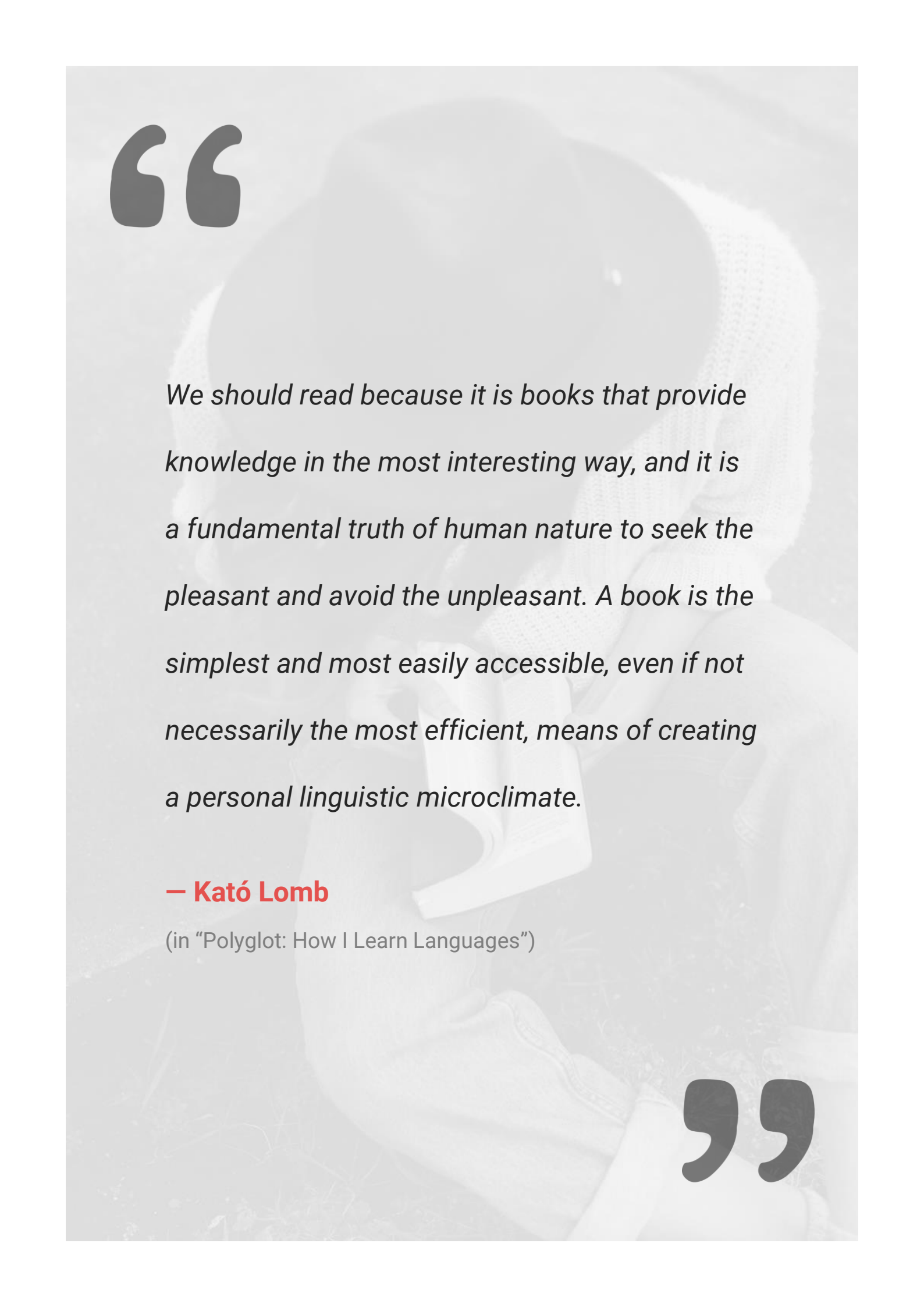
51. While listening try to balance novelty with repetition. In other words, listen both for exploration and for exploitation.

50. Słuchaj wielokrotnie tych samych rzeczy. Oszczędza to czas na zrozumienie tego, czego słuchasz. Ponadto wielokrotne słuchanie słów w ich oryginalnym kontekście ułatwia ich zapamiętanie. Szacuje się, że aby zapamiętać dane słowo, trzeba się z nim zetknąć 6-10 razy. Na przykład, jeśli trzy razy posłuchasz podcastu, w którym dane słowo pojawia się trzy razy, możesz być całkiem pewien, że przyswoisz to słowo niemal bez wysiłku.

50. Podczas słuchania staraj się zrównoważyć nowości z powtórkami. Innymi słowy, słuchaj zarówno w celu eksploracji, jak i eksploatacji.

A grayscale photograph of a person sitting outdoors, wearing a dark hat and a light-colored knit sweater, reading a book. The person is positioned in the center of the frame, with their legs crossed. The background is a soft-focus outdoor setting. The word "READING" is overlaid in red capital letters across the middle of the image.

READING

A grayscale background image of a person wearing a beanie and reading a book. The person's face is partially obscured by the book and their hands. The overall tone is calm and focused.

“

We should read because it is books that provide knowledge in the most interesting way, and it is a fundamental truth of human nature to seek the pleasant and avoid the unpleasant. A book is the simplest and most easily accessible, even if not necessarily the most efficient, means of creating a personal linguistic microclimate.

— Kató Lomb

(in “Polyglot: How I Learn Languages”)

”

52. Free Voluntary Reading (or simply reading) is a great activity to complement listening practice. Steven Krashen estimates that less than 30 hours of reading are sufficient to acquire roughly 70-90% of the 2000-word frequency family (1001st to the 2000th most frequent vocabulary items).

53. Read books, articles and social media posts which are fun and engaging. The goal is to find texts that are so entertaining that you will forget that they are in another language. Don't read things that you barely understand or are not really interested in.

54. Develop your tolerance for ambiguity. While reading avoid looking up what you don't understand. If you comprehend the general meaning of a passage, a few unknown words here and there shouldn't bother you. If they are important, sooner or later they will reappear and explain themselves anyway.

52. Swobodne i dobrowolne czytanie (lub po prostu czytanie) to świetna aktywność uzupełniająca słuchanie. Steven Krashen szacuje, że mniej niż 30 godzin czytania wystarczy, aby przyswoić około 70-90% słów z rodziny 2000 częstotliwości (od 1001 do 2000 najczęściej występujących słów).

53. Czytaj książki, artykuły i posty w mediach społecznościowych, które są fajne i angażujące. Celem jest znalezienie tekstów, które są tak wciągające, że zapomnisz, że są w innym języku. Nie czytaj rzeczy, których prawie nie rozumiesz lub które mało Cię interesują.

54. Rozwijaj swoją tolerancję dwuznaczności. Podczas czytania unikaj sprawdzania tego, czego nie rozumiesz. Jeśli rozumiesz ogólne znaczenie fragmentu, kilka nieznanych słów tu i tam nie powinno Cię niepokoić. Jeśli są one ważne, prędzej czy później pojawią się ponownie i jakoś same się wyjaśnią.

55. Make use of the so-called graded readers, especially at the beginning. They should be adopted versions of standard literature (rather than resemble children's stories).

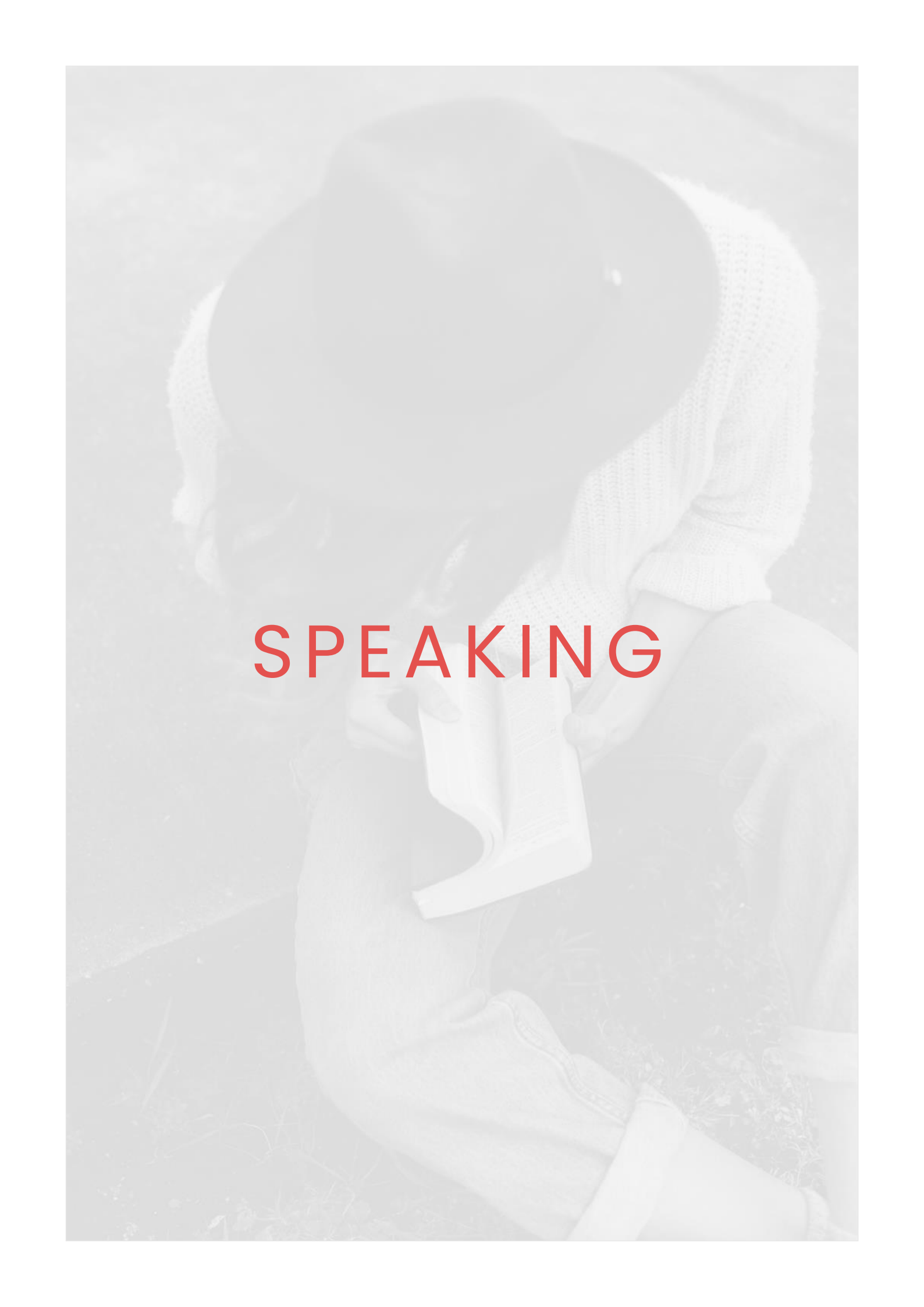
56. Aim to read at a rate of approximately 80-120 words per minute (2-4 minutes per page). Such pace implies that the activity runs smoothly and requires little self-discipline. If the book is too hard to maintain a steady reading rhythm, switch to another one.

57. Practice "narrow reading." Read multiple works of the same author, on the same topic or from the same category. It is much easier to understand as you get familiar with the style, the vocabulary start to repeat, and you gain more field-specific knowledge.

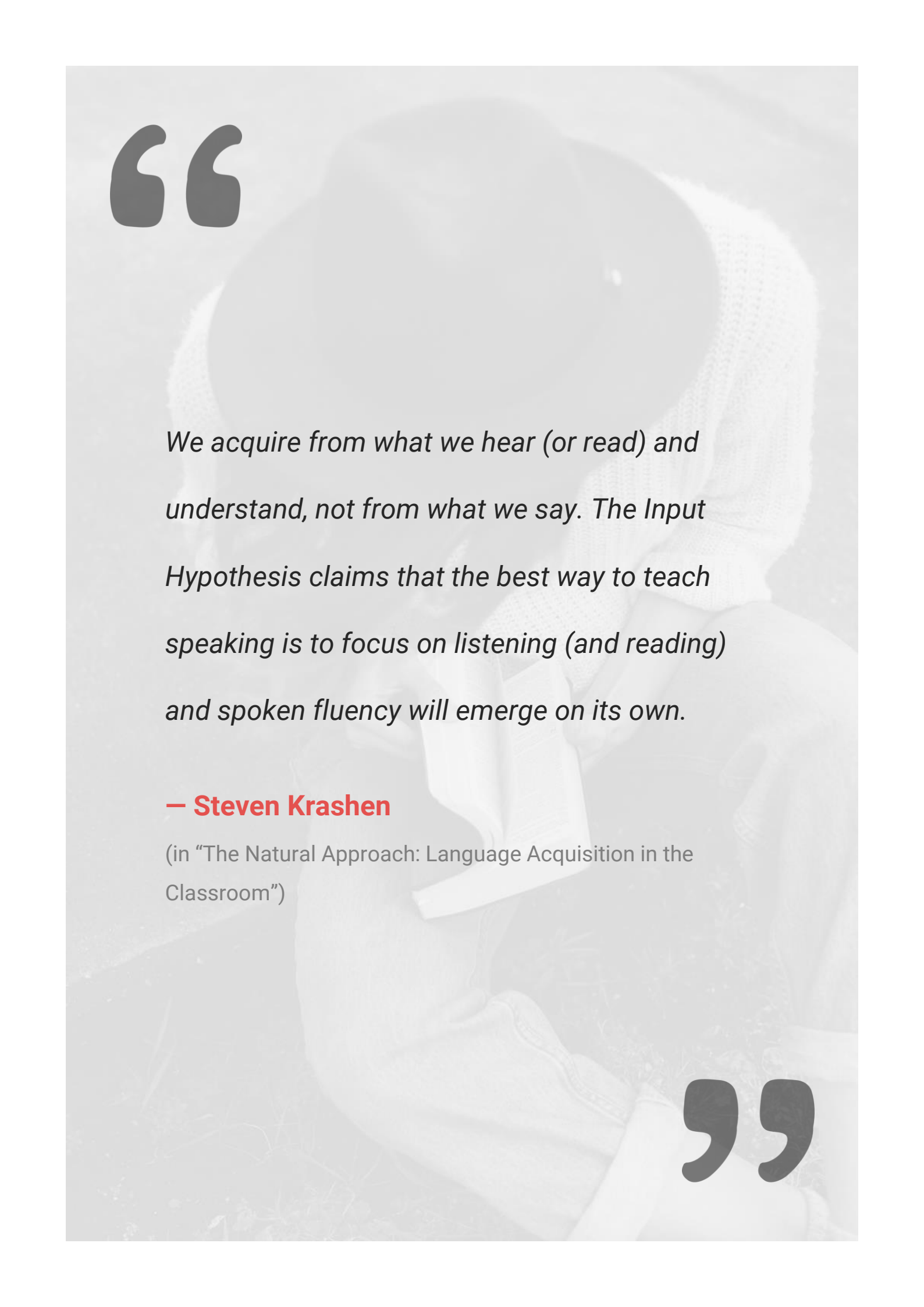
55. Korzystaj z tzw. adaptowanych lektur, zwłaszcza na początku. Powinny one być dostosowaną wersją standardowej literatury (a nie przypominać opowieści dla dzieci).

56. Staraj się czytać w tempie około 80-120 słów na minutę (2-4 minuty na stronę). Takie tempo oznacza, że aktywność przebiega płynnie i wymaga niewielkiej samodyscypliny. Jeśli książka jest zbyt trudna do utrzymania stałego rytmu czytania, zmień ją na inną.

57. Praktykuj „zawężone czytanie”. Czytaj wiele dzieł tego samego autora, na ten sam temat lub z tej samej kategorii. Znacznie łatwiej jest nam rozumieć, gdy oswoiliśmy się ze stylem, słownictwo zaczyna się powtarzać i zdobywamy więcej wiedzy z danej dziedziny.

A grayscale photograph of a person sitting outdoors, wearing a dark hat and a light-colored knit sweater, reading a book. The person is positioned in the center of the frame, with their legs crossed. The background is a soft-focus outdoor setting. The word "SPEAKING" is overlaid in red, bold, sans-serif capital letters across the middle of the image.

SPEAKING

“

We acquire from what we hear (or read) and understand, not from what we say. The Input Hypothesis claims that the best way to teach speaking is to focus on listening (and reading) and spoken fluency will emerge on its own.

— Steven Krashen

(in “The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom”)

”

58. Speaking a language is the effect of learning, not its cause. Speaking practice helps you activate what you already know. Just like heating up the water changes its state, speaking transforms your passive skills into active skills (but the substance remains the same).

59. First, get used to the sounds of a language and pay attention to its peculiarities. At the very beginning don't practice pronunciation. Rather listen to the language as a whole to gain the intuition which phonemes you need to tackle to get closer to the model that you hear. Then bit by bit start to speak, starting with simpler statements and gradually moving on to more difficult ones. If you do so, I can assure you that your pronunciation will be good enough.

60. So-called silent periods, especially at the beginning of the process are totally fine. Take your time and don't force the speech when you don't feel ready. There is no perfect time to start speaking. It may be day 1 or day 100. Trust that you can start a conversation at any point.

58. Mówienie w języku jest efektem nauki, a nie jej przyczyną. Praktyka mówienia pomaga aktywować to, co już wiesz. Podobnie jak podgrzewanie wody zmienia jej stan, mówienie przekształca twoje pasywne umiejętności w aktywne (ale substancja pozostaje ta sama).

59. Po pierwsze, przyzwyczaj się do dźwięków języka i zwróć uwagę na jego osobliwości. Na samym początku nie ćwicz wymowy. Zamiast tego słuchaj języka jako całości, aby uzyskać intuicję, które fonemy musisz załapać, aby zbliżyć się do modelu, który słyszysz. Następnie zacznij mówić stopniowo, zaczynając od prostszych stwierdzeń i stopniowo przechodząc do trudniejszych. Jeśli tak zrobisz, zapewniam cię, że twoja wymowa będzie wystarczająco dobra.

60. Tak zwane ciche okresy, szczególnie na początku procesu, są całkowicie w porządku. Nie spiesz się i nie wymuszaj mowy, gdy nie czujesz się gotowy. Nie ma idealnego momentu na rozpoczęcie mówienia. Może to być dzień 1 lub dzień 100. Uwierz, że możesz zacząć konwersację w dowolnym momencie.

61. Don't be afraid of speaking. Every time you have a chance to have a meaningful conversation, go for it. If your interlocutors are worth it, they won't judge you or point out errors. Rather they will be interested in what you have to say.

62. Before speaking to others, you might prefer to first speak to yourself (probably the most patient interlocutor you can think of). Read texts or transcriptions aloud, practice shadowing (i.e. repeating after a recording) and conduct inner monologues.

63. Prepare short speeches for smoother intros (Benny Lewis refers to them as "mini-scripts" and Kató Lomb as "filler expressions"). Have a few formulas that are always on hand when starting a conversation (e.g. It's been a while since I spoke Polish) and some ready-made answers to the most common questions (who are you, what do you like, why do you learn Polish).

61. Nie bój się mówić. Za każdym razem, gdy masz okazję odbyć ciekawą rozmowę, zrób to. Jeśli Twoi rozmówcy są tego warci, nie będą Cię oceniać ani wskazywać błędów. Raczej będą zainteresowani tym, co masz do powiedzenia.

62. Zanim zaczniesz mówić do innych, możesz najpierw rozmawiać sam ze sobą (pewnie najcierpliwszym rozmówcą, jakiego znajdziesz). Czytaj teksty lub transkrypcje na głos, ćwicz shadowing (czyli powtarzanie po nagraniu) i prowadź wewnętrzne monologi.

63. Przygotuj krótkie przemówienia, aby płynniej zaczynać rozmowy (Benny Lewis nazywa je „mini-skryptami”, a Kató Lomb „wyrażeniami wypełniającymi”). Miej kilka formuł, które zawsze są pod ręką, na początku rozmowy (np. Minęło trochę czasu, odkąd mówiłem po polsku) i kilka gotowych odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania (kim jesteś, co lubisz, dlaczego uczysz się polskiego).

64. Learn some quotes from the people you admire by heart. Memorization is vastly inefficient when it comes to grammar rules or vocabulary, but it can work wonders when applied to thoughts and ideas that are important to you.

65. Don't parrot utterances that you don't comprehend. Repetition without understanding is the base of old audiolingual methods. These methods have their roots in behaviorism, a limited view on human psychology, which assumes that we learn in respond to stimuli rather than through our innate cognitive capabilities.

66. Learn to speak about your life, hobbies and family. Practice the most basic types of discourse, such as: describing things, giving opinions, providing advice, expressing emotions, making plans, telling stories.

64. Naucz się na pamięć kilku cytatów osób, które podziwiasz. Zapamiętywanie jest bardzo nieefektywne, jeśli chodzi o reguły gramatyczne lub słownictwo, ale może zdziałać cuda, gdy zastosujesz je do myśli i idei, które są dla ciebie ważne.

65. Nie powtarzaj wypowiedzi, których nie rozumiesz. Powtarzanie bez zrozumienia jest podstawą starych metod audiolingwalnych. Metody te mają swoje korzenie w behawioryzmie, ograniczonym poglądzie na psychologię człowieka, który zakłada, że uczymy się, reagując na bodźce, a nie poprzez nasze wrodzone zdolności poznawcze.

66. Naucz się mówić o swoim życiu, hobby i rodzinie. Ćwicz najbardziej podstawowe rodzaje dyskursu, takie jak: opisywanie rzeczy, wyrażanie opinii, udzielanie porad, wyrażanie emocji, tworzenie planów, opowiadanie historii.

67. Focus on what you can say, not what you cannot. When you forget a given word, try to explain the underlying concept or simply use its synonym (alternatively, negate its antonym). Practice rephrasing and try to adapt to your interlocutor (so-called "negotiation of meaning").

68. Switch languages whenever you find it necessary (a practice also known as "translanguaging"). There are no extra points for keeping your conversations 100% in the target language.

69. Use short sentences (like you were messaging a friend). Take your time and keep it simple at the beginning (or, as Blaine Ray, the creator of the TPRS method calls it, stay in bounds). Take this example: it takes a couple of years for kids to build more complex constructions. For a long while they communicate with simple one-to-two-word utterances (and only develop a fully mature speech around the age of ten).

67. Skup się na tym, co możesz powiedzieć, a nie na tym, czego nie możesz. Kiedy zapomnisz danego słowa, spróbuj wyjaśnić jego koncept lub po prostu użyj jego synonimu (alternatywnie, zaprzecz jego antonim). Ćwicz parafrazowanie i staraj się dostosować do swojego rozmówcy (tzw. „negocjowanie znaczenia”).

68. Zmieniaj języki, kiedy tylko uznasz to za konieczne (praktyka znana również jako „translanguaging”). Nie ma dodatkowych punktów za prowadzenie konwersacji w 100% w języku, którego się uczysz.

69. Używaj krótkich zdań (jakbyś pisał wiadomość do znajomego). Nie spiesz się i na początku zachowaj prostotę (lub, jak nazywa to Blaine Ray, twórca metody TPRS, trzymaj się granic). Weźmy ten przykład: dzieciom zajmuje kilka lat budowanie bardziej złożonych konstrukcji. Przez długi czas komunikują się za pomocą prostych wypowiedzi składających się z jednego lub dwóch słów (i dopiero w wieku około dziesięciu lat rozwijają w pełni dojrzałą mowę).

70. Whenever possible, use modal verbs (as in "I must study") or verbal periphrases (as in "I am going to study") because their grammar is more straightforward as compared to regular tenses.

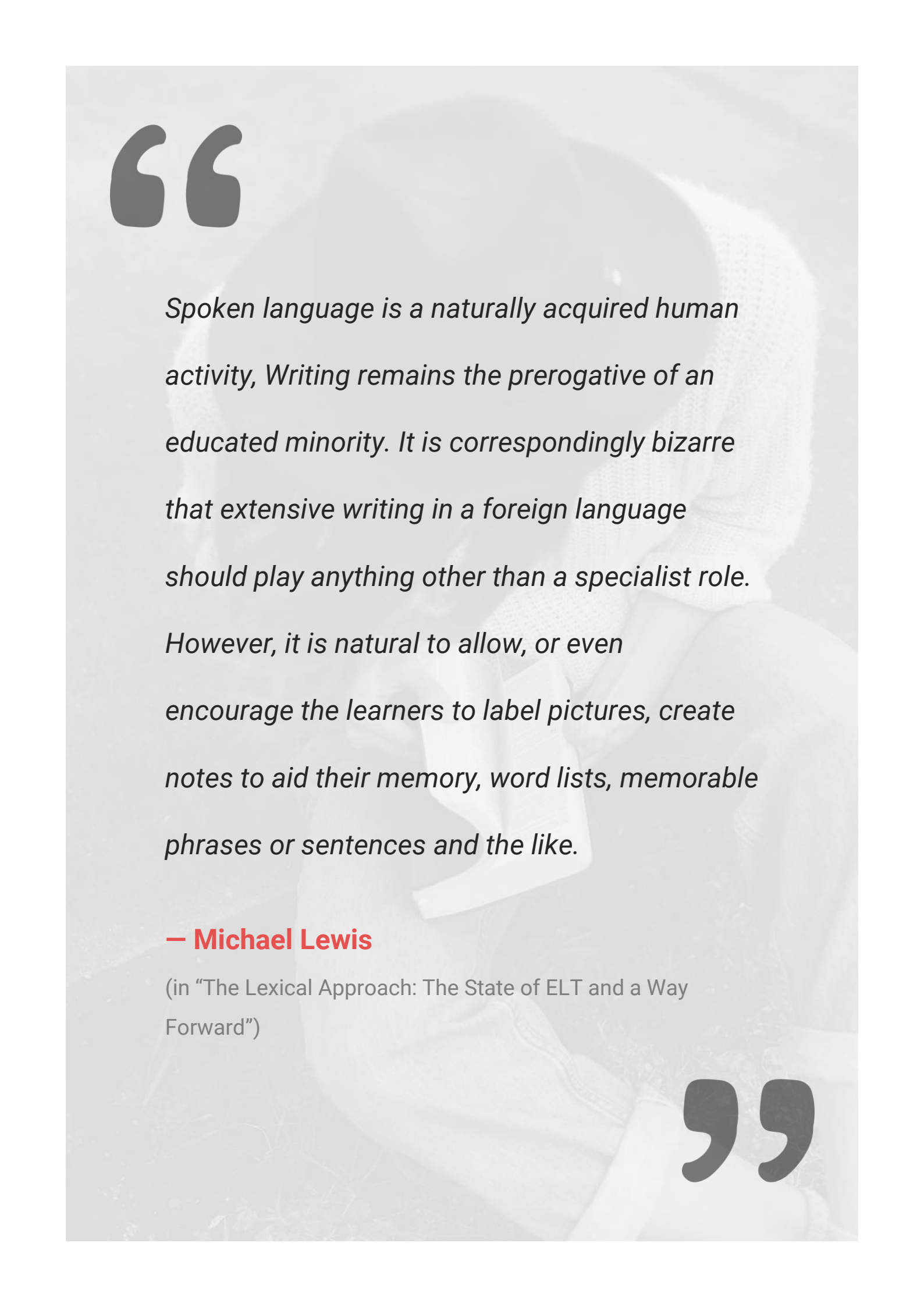
71. Don't worry too much about your accent because everyone has their own. Native-like proficiency may be a model but not a goal. Accent is always a matter of degree rather than presence (or lack of). Many times, it is almost impossible to get rid of the influence of your mother tongue when speaking a foreign language. You don't have to be perfect.

70. Kiedy tylko to możliwe, używaj czasowników modalnych (jak w „Muszę się uczyć”) lub peryfraz czasownikowych (jak w „Będę się uczyć”), ponieważ ich gramatyka jest bardziej prosta w porównaniu do standardowych czasów.

71. Nie martw się zbyt swoimi akcentem, ponieważ każdy ma jakiś akcent. Znajomość języka na poziomie native speakera może być wzorem, ale nie celem. Akcent jest zawsze kwestią stopnia, a nie obecności (lub jej braku). Często niemal niemożliwe jest pozbycie się wpływu języka ojczystego podczas mówienia w języku obcym. Nie musisz być doskonały.

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a dark hat and a light-colored sweater, reading a book. The person is positioned in the center of the frame, with their legs crossed. The background is a soft, out-of-focus landscape. The word "WRITING" is overlaid in red, bold, uppercase letters across the middle of the image.

WRITING

A grayscale background image of a person with dark hair, wearing a light-colored, textured sweater, sitting and writing on a piece of paper with a pen. The person is looking down at the paper. The image is slightly blurred and has a soft, artistic feel.

“

Spoken language is a naturally acquired human activity, Writing remains the prerogative of an educated minority. It is correspondingly bizarre that extensive writing in a foreign language should play anything other than a specialist role. However, it is natural to allow, or even encourage the learners to label pictures, create notes to aid their memory, word lists, memorable phrases or sentences and the like.

— Michael Lewis

(in “The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward”)

”

72. Some of the tips for speaking also work for writing. However, keep in mind that written texts are usually more formal and less prone to change than oral speeches. They are also less forgiving in terms of grammar mistakes or wrong vocabulary selection. This means that they often require more focused practice.

73. Define in which situations you will need to write in a foreign language. Get familiar with social conventions related to such cases (for example, examination formats, if you are planning to take one).

74. Take notes when listening or reading. Write down the most inspiring quotes or other interesting sentences (in terms of vocabulary, collocations or grammar). Rewrite entire dialogues or fragments of books.

72. Niektóre wskazówki dotyczące mówienia sprawdzają się również w przypadku pisania. Należy jednak pamiętać, że teksty pisane są zazwyczaj bardziej formalne i mniej podatne na zmiany niż przemówienia ustne. Są również mniej wyrozumiałe pod względem błędów gramatycznych lub złego doboru słownictwa. Oznacza to, że często wymagają bardziej skoncentrowanej praktyki.

73. Określ, w jakich sytuacjach będziesz musiał pisać w języku obcym. Zapoznaj się z konwencjami społecznymi związanymi z takimi przypadkami (na przykład formatami egzaminów, jeśli planujesz do nich przystąpić).

74. Rób notatki podczas słuchania lub czytania. Zapisuj najbardziej inspirujące cytaty lub inne interesujące zdania (pod względem słownictwa, kolokacji lub gramatyki). Przepisuj całe dialogi lub fragmenty książek.

75. Start journaling in your target language. Keep a diary, make to-do lists, or simply write down two pages of whatever comes to your mind (this last practice is recommended by Julia Cameron in her bestselling book "The Artist's Way", called "morning pages" it can be successfully used in language learning).

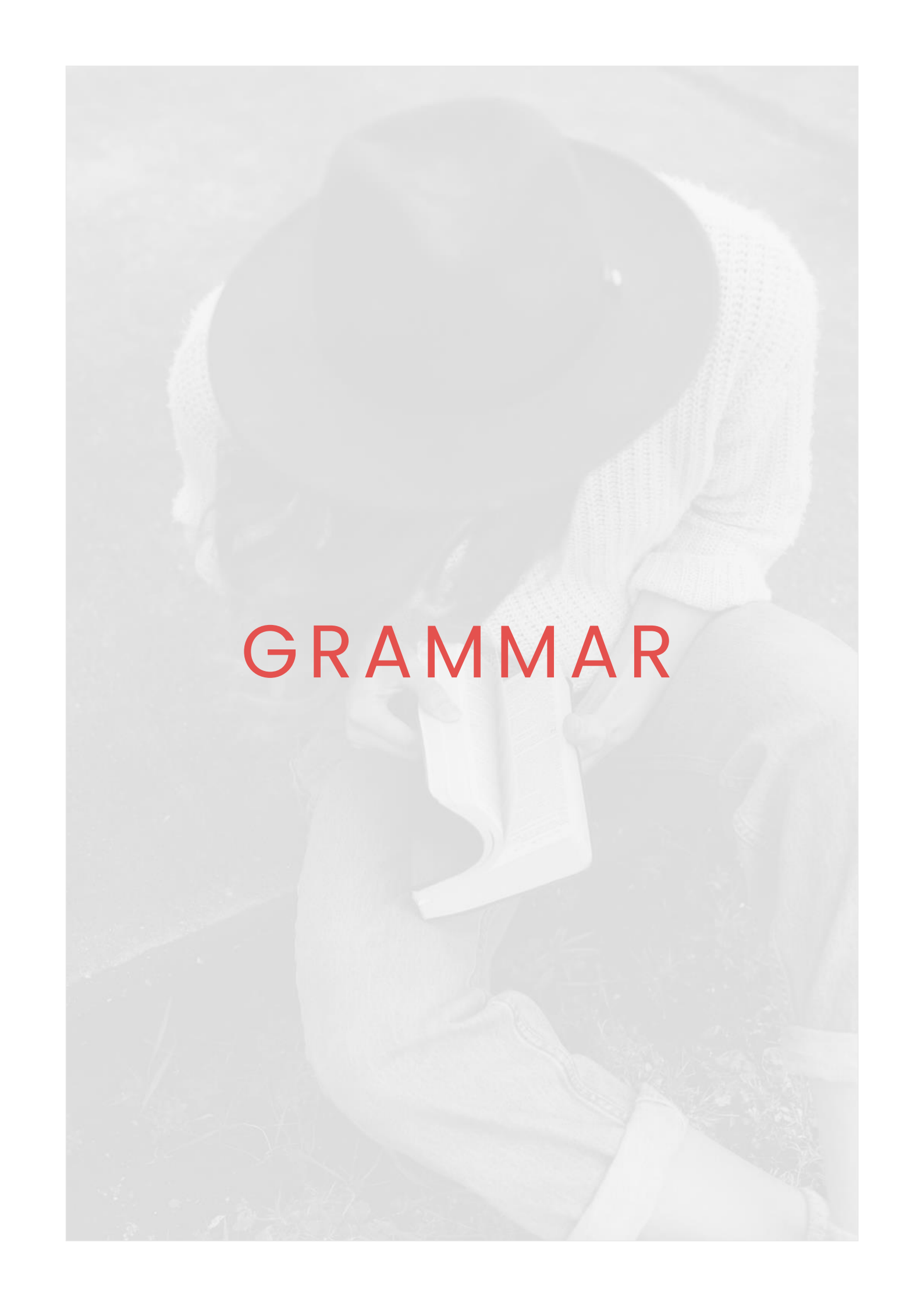
76. Translate texts bidirectionally. First translate a fragment to your mother tongue and then back to the foreign language. Analyze any differences between your translation (the second of the two) and the original text.

77. The outputs you produce are always the results of the inputs you use. If your output is produced from a scarce input, you are deemed to fail (as they put it in the IT sector, "garbage in – garbage out"). Stephen King famously noted that to be a good writer, you need to read a lot. Steve Kaufmann's guess is that the perfect proportion of input to output is about 3:1 (i.e. you should listen & read at least 75 percent of the time).

75. Zacznij prowadzić dziennik w języku, którego się uczysz. Prowadź pamiętnik, rób listy rzeczy do zrobienia lub po prostu zapisz dwie strony tego, co jako pierwsze przychodzi Ci do głowy (tę ostatnią praktykę zaleca Julia Cameron w swojej bestsellerowej książce „Droga artysty”, nazywa ją to „porannymi stronami” i może być z powodzeniem stosowana w nauce języków).

76. Tłumacz teksty dwukierunkowo. Najpierw przetłumacz fragment na swój język ojczysty, a następnie z powrotem na język obcy. Przeanalizuj różnice między swoim tłumaczeniem (tym drugim) a tekstem oryginalnym.

77. To co produkujesz jest zawsze wynikiem komponentów, z których korzystasz. Jeśli korzystasz z niedostatecznej ilości *inputu*, jesteś skazany na porażkę (jak mówią w sektorze IT, „śmieci na wejściu – śmieci na wyjściu”). Stephen King słynnie zauważył, że aby być dobrym pisarzem, musisz dużo czytać. Steve Kaufmann przypuszcza, że idealna proporcja *inputu* do *outputu* to około 3:1 (tj. powinieneś słuchać i czytać co najmniej 75 procent czasu).

A grayscale photograph of a person sitting outdoors, wearing a dark hat and a light-colored knit sweater, reading a book. The person is positioned in the center of the frame, with their legs crossed. The background is a soft-focus outdoor setting. The word "GRAMMAR" is overlaid in red capital letters across the middle of the image.

GRAMMAR

“

*From the time man first began to learn foreign
tongues down to the present time, language
methods have relied on memory and not on the
pupil's powers of creation.*

— Margarita Madrigal

(in “Madrigal's Magic Key to Spanish: A Creative and Proven
Approach”)

”

78. Use reverse engineering: learn grammar from the language, not the language from the grammar. The language always comes first. Then grammarians try to explain the way people speak (descriptive grammar) and lay down some rules of what should be considered correct or not (prescriptive grammar). Don't turn this around!

79. Don't think about grammar only in terms of verb tenses, rather treat it as "making infinite use of finite means" (in Wilhelm von Humboldt's famous words). Study grammar to search for patterns. By applying the principles of combinatorics you can create an endless number of phrases, even if you are yet to expand your vocabulary.

80. Assume that there are no exceptions. Every irregular verb is a result of organic language development. Each has been developing faster or slower, and conforms to the rules in its own way.

78. Stosuj inżynierię wsteczną: ucz się gramatyki z języka, a nie języka z gramatyki. Język zawsze był na pierwszym miejscu. Potem gramatycy próbowali wyjaśnić sposób, w jaki ludzie mówią (gramatyka deskryptywna) i ustalić pewne reguły dotyczące tego, co należy uznać za poprawne, a co nie (gramatyka preskryptywna). Nie odwracaj tej kolejności!

79. Nie myśl o gramatyce tylko w kategoriach czasów, raczej traktuj ją jako „nieskończone używanie skończonych środków” (według słynnych słów Wilhelma von Humboldta). Ucz się gramatyki, aby znaleźć wzorce. Stosując zasady kombinatoryki, możesz tworzyć nieskończoną liczbę fraz, nawet jeśli jeszcze nie rozszerzyłeś swojego słownictwa.

80. Załóż, że nie ma wyjątków. Każdy czasownik nieregularny jest wynikiem organicznego rozwoju języka, rozwijał się szybciej lub wolniej i dopasowywał się do zasad na swój własny sposób.

81. Learn grammar selectively. Don't memorize entire verb conjugations, rather aim to understand the examples you encounter.

82. Learn grammar incrementally. Once you learn a new construction try to use it along other constructions that you already know. P.S. See how different this reasoning is to sequential learning commonly used in schools (where each chapter discusses a different grammatical tense).

83. Learn grammar contrastively. Compare tenses to each other (both in terms of their form and function). Always try to relate the grammar of your target language to that of the languages that you already now.

84. Don't memorize grammar rules. They are not just formulas to be applied. Rather try to understand the meaning of each component of a given construction.

81. Ucz się gramatyki selektywnie. Nie zapamiętuj całych koniugacji czasowników, raczej staraj się zrozumieć przykłady, na które natrafisz.

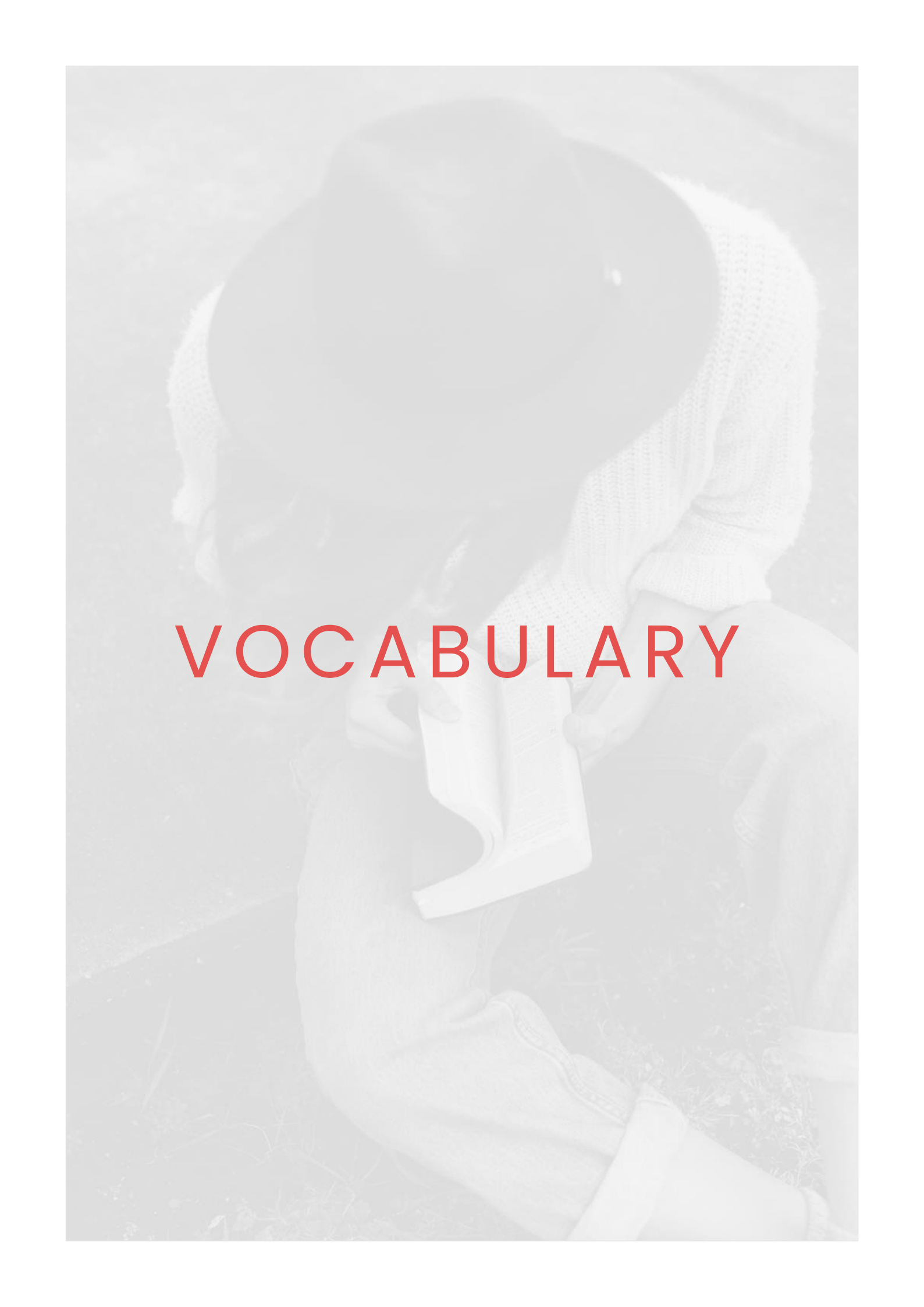
82. Ucz się gramatyki przyrostowo. Gdy nauczysz się nowej konstrukcji, spróbuj użyć jej wraz z innymi konstrukcjami, które już znasz. P.S. Zobacz, jak bardzo to rozumowanie różni się od sekwencyjnego uczenia się powszechnie stosowanego w szkołach (gdzie każdy rozdział omawia inny czas gramatyczny).

83. Ucz się gramatyki kontrastywnie. Porównuj czasy ze sobą (zarówno pod względem formy, jak i funkcji). Zawsze staraj się powiązać gramatykę języka, którego się uczysz z gramatyką języków, które już znasz.

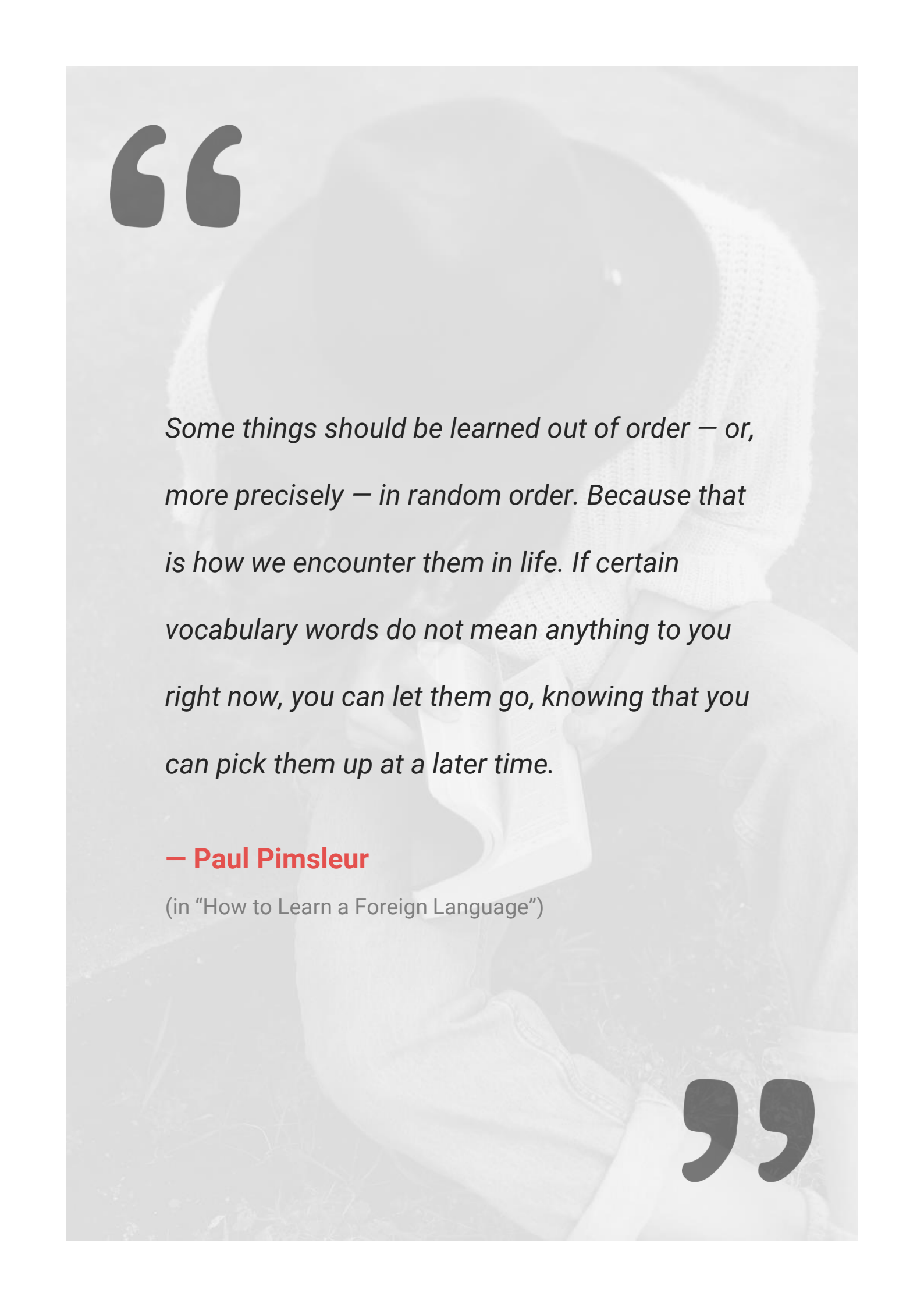
84. Nie ucz się na pamięć reguł gramatycznych. Nie są one zwykłymi formułami do zastosowania. Staraj się raczej zrozumieć znaczenie każdego składnika danej konstrukcji.

85. Don't spend too much time learning grammar. Paul Pimsleur states that there is no grammar concept that could not be explained in four minutes. The basics of the grammar of any modern language can be successfully outlined in a 100-page manual. Once you get sufficient exposure to the language, learning grammar should be fun (there are many of those aha moments when you can suddenly formalize something that you knew before only intuitively).

85. Nie poświęcaj zbyt wiele czasu na naukę gramatyki. Paul Pimsleur twierdzi, że nie ma takiego pojęcia gramatycznego, którego nie dałoby się wyjaśnić w cztery minuty. Podstawy gramatyki każdego współczesnego języka można z powodzeniem przedstawić w 100-stronicowym podręczniku. Gdy już wystarczająco oswoisz się z językiem, nauka gramatyki powinna być przyjemna (pojawia się wiele takich momentów „aha”, kiedy nagle możesz sformalizować coś, co wcześniej wiedziałeś tylko intuicyjnie).

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a dark hat and a light-colored sweater, reading a book. The person is positioned in the center of the frame, with their legs crossed. The background is a soft, out-of-focus landscape. The word "VOCABULARY" is overlaid in red, bold, sans-serif capital letters across the middle of the image.

VOCABULARY

A grayscale background image of a person wearing a hat and reading a book in a field. The person is seen from the side, holding an open book. The background is a soft-focus landscape with grass and trees.

“

Some things should be learned out of order — or, more precisely — in random order. Because that is how we encounter them in life. If certain vocabulary words do not mean anything to you right now, you can let them go, knowing that you can pick them up at a later time.

— Paul Pimsleur

(in “How to Learn a Foreign Language”)

”

86. Don't memorize isolated words.

Learn vocabulary in chunks. Pay attention to common expressions and try to identify popular collocations (words that tend to occur next to each other in the discourse). Learn the probable language rather than the theoretically possible one.

87. Learn vocabulary organically.

Remember that some of the words are more frequent and typically should be acquired first. In particular, don't memorize words from the same category all at once (e.g. body parts or names of fruits and vegetables).

88. Learn in context. Many times, you can guess the meaning of a word based on other words and phrases in the same sentence.

89. Use associations. Create a link between a new word and a similar word (or phrase) that you already know (typically in your native tongue). Try to visualize a situation in which both these words are connected in a ridiculous way.

86. Nie zapamiętuj pojedynczych słów.

Ucz się słownictwa w kawałkach. Zwracaj uwagę na popularne wyrażenia i staraj się identyfikować popularne kolokacje (słowa, które mają tendencję do występowania obok siebie w wypowiedzi). Ucz się prawdopodobnego języka, a nie tego teoretycznie możliwego.

87. Ucz się słownictwa organicznie.

Pamiętaj, że niektóre słowa są częstsze i zazwyczaj należy je przyswoić w pierwszej kolejności. W szczególności nie zapamiętuj słów z tej samej kategorii na raz (np. części ciała lub nazw owoców i warzyw).

88. Ucz się w kontekście. Często możesz odgadnąć znaczenie słowa na podstawie innych słów i fraz w tym samym zdaniu.

89. Używaj skojarzeń. Stwórz powiązanie między nowym słowem a podobnym słowem (lub frazą), które już znasz (zwykle w swoim ojczystym języku). Spróbuj zwizualizować sytuację, w której oba te wyrazy są połączone w absurdalny sposób.

90. Leverage cognates (words in different languages that share the same origin). For instance, around 15% of the Polish vocabulary comes from Latin and is hence like its equivalents in Romance languages (or English). Use the technique of extrapolation: once you identify the common endings (e.g. English suffix "-ation" is the same as Polish suffix "-acja"), you can easily guess hundreds of words.

91. It's not true that to start to speak a language you only need to learn 1000 most frequent words. Just learning vocabulary is not enough and the most important words will appear anyway in the content that you are exposed to.

92. Prioritize learning verbs, linking words, adverbs and pronouns. Deprioritize nouns, numerals and letters of the alphabet.

93. Master deictic words, i.e. words that refer to time (e.g. now), place (e.g. here), or person (e.g. I).

90. Wykorzystuj wyrazy pokrewne (słowa w różnych językach, które mają to samo pochodzenie). Na przykład około 15% polskiego słownictwa pochodzi z łaciny i dlatego jest podobne do swoich odpowiedników w językach romańskich (lub angielskim). Stosuj technikę ekstrapolacji: po zidentyfikowaniu wspólnych końcówek (np. angielski sufiks „-ation” jest taki sam jak polski sufiks „-acja”) możesz łatwo odgadnąć setki słów.

91. To nieprawda, że aby zacząć mówić w danym języku, wystarczy tylko nauczyć się 1000 najczęściej używanych słów. Sama nauka słownictwa nie wystarczy, a najważniejsze słowa i tak pojawią się w treściach, z których korzystasz.

92. Priorytetowo traktuj naukę czasowników, spójników, przysłówków i zaimków. Zdepriorytetyzuj rzeczowniki, cyfry i litery alfabetu.

93. Opanuj słowa deiktyczne, tj. słowa odnoszące się do czasu (np. teraz), miejsca (np. tutaj) lub osoby (np. ja).

94. Stay clear of slang and don't be in a hurry to learn idioms. Treat them as curiosities rather than must-haves.

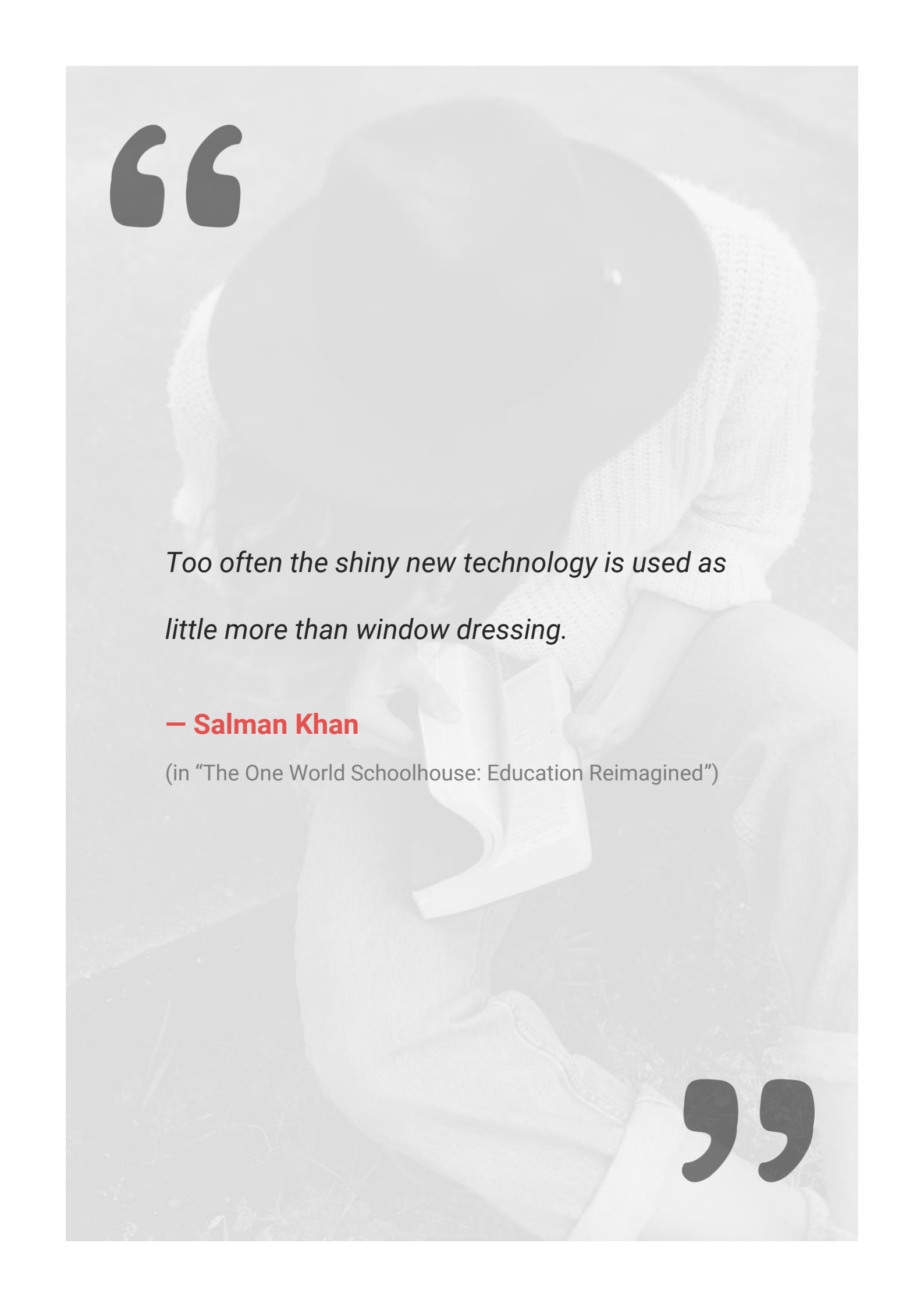
95. Buy a pocket dictionary and skim through it during shorter breaks, just for exposure.

94. Unikaj slangu i nie spiesz się z nauką idiomów. Traktuj je jako ciekawostki, a nie rzeczy, które musisz znać.

95. Kup kieszonkowy słownik i przeglądaj go podczas krótszych przerw, po prostu dla kontaktu z językiem.

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a dark hat and a light-colored sweater, reading a book. The word "TOOLS" is overlaid in red text.

TOOLS

A grayscale photograph of a person sitting on the ground, wearing a light-colored knit sweater and a dark hat, reading an open book. The background is a soft-focus outdoor setting with grass and foliage. Large, bold, dark gray quotation marks are positioned at the top left and bottom right of the image.

“

*Too often the shiny new technology is used as
little more than window dressing.*

— Salman Khan

(in “The One World Schoolhouse: Education Reimagined”)

”

96. Get yourself a nice notebook. Write down everything that draws your attention. This might be a new word, a phrase or a verb conjugation. Use different colors and font styles (e.g. uppercase).

97. Prepare your own flashcards with utterances you encounter in the input (rather than some ready-made sentences that never come up in a conversation). Review them for exposure (rather than for recall, as it is typically recommended). Play with your flashcards, for example by grouping them according to the difficulty level, parts of speech or linguistic similarities of different kinds.

98. Don't trust the apps that award points but no real progress. Most of the popular apps operate on a microscale, offering fragmented view on the language. They focus on words and phonetics, without giving you a sense of the real sound and rhythm of the language. When using them, you are also deprived of context and autonomy.

96. Spraw sobie fajny zeszyt. Zapisuj wszystko, co przyciągnie Twoją uwagę. Może to być nowe słowo, fraza lub odmiana czasownika. Używaj różnych kolorów i stylów czcionki (np. wielkich liter).

97. Przygotuj własne fiszki z wypowiedziami, które napotkasz w tekście (zamiast gotowych zdań, które nigdy nie pojawiają się w rozmowie). Przeglądaj je w celu ekspozycji (a nie w celu przypomnienia, jak to jest zwykle zalecane). Baw się swoimi fiszkami, na przykład grupując je według poziomu trudności, części mowy lub podobieństw językowych różnego rodzaju.

98. Nie ufaj aplikacjom, które przyznają punkty, ale nie dają prawdziwego postępu. Większość popularnych aplikacji działa w mikroskali, oferując fragmentaryczny pogląd na język. Skupiają się na słowach i fonetyce, nie dając ci poczucia prawdziwego brzmienia i rytmu języka. Podczas ich używania jesteś również pozbawiony kontekstu i autonomii.

99. Don't get hyped by the AI. In the case of language learning, these tools often automate the things that have not been done properly in the first place. Moreover, they lack authenticity and interaction, two very important success factors. As Ben Lewis notices, much of human communication is about understanding the subtle meaning of pauses and volume (which is extremely hard to be captured by a computer).

100. Use standard digital tools such as an online translator (I recommend DeepL and Google Translate – I often use both and choose the better result), a monolingual dictionary and a collocation dictionary (for Polish use PWN and NKJP, respectively), a contextual bilingual dictionary, a thesaurus and a conjugator (I use Reverso for all these three). You can also use ChatGPT to clarify any doubts.

101. You might consider purchasing a headphone set with the ANC (active noise cancellation) functionality. It helps you get a high-quality listening practice in louder places.

99. Nie daj się wkręcić w AI. W przypadku nauki języków narzędzia te często automatyzują rzeczy, które nie zostały wykonane prawidłowo w pierwszej kolejności. Brakuje im też autentyczności i interakcji, czyli dwóch bardzo ważnych czynników sukcesu. Jak zauważa Ben Lewis, duża część ludzkiej komunikacji polega na zrozumieniu subtelnego znaczenia pauz i głośności (co jest niezwykle trudne do uchwycenia przez komputer).

100. Używaj standardowych narzędzi, takich jak internetowy tłumacz (polecam DeepL i Tłumacz Google – często używam obu i wybieram lepszy wynik), słownik jednojęzyczny i słownik kolokacji (w przypadku polskiego używaj odpowiednio PWN i NKJP), kontekstowy słownik dwujęzyczny, słownik synonimów i koniugator (do wszystkich tych trzech rzeczy używam Reverso). Możesz też korzystać z ChatGPT, jeśli masz jakieś wątpliwości.

101. Możesz rozważyć zakup słuchawek z funkcją ANC (aktywnej redukcji szumów). Pomaga ona, jeśli masz zamiar słuchać w głośniejszych miejscach.

POLISH

with Radek

www.polishwithradek.com